

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 14. oktobra 1949

Številka 41

Po volitvah v Avstriji

V deželi najmočnejša SPO - v državi ÖVP - VdU na Koroškem 20.60 odst.

V nedeljo, dne 9. oktobra so bile volitve v avstrijski državni zbor (narodni svet) in v posamezne deželne zборе. Deloma so bile istočasno tudi volitve v občinske zastope večjih mest, tako so bile n. pr. na Koroškem volitve v občinska zastopstva v Celovcu in v Beljaku.

Razumljivo je, da so vse stranke in vse skupine, ki so se potegovale za zupanje volivcev, poizkusile to zaupanje pridobiti z vsemi razpoložljivimi in dovoljenimi sredstvi. Volivni boj je bil zlasti zadnje dni ponekod vedno ostrejši in bi včasih skoraj prekoračil meje in bi včasih skoraj presegel meje dostojnosti in zakonitosti. To pa je razumljivo in se najbrž dogaja po vsem svetu, kjer so še v veljavi demokratske svoboščine. Volitve same so bile nato izvedene v redu in miru.

VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR

Udeležba za volitve v državni zbor je bila pri teh volitvah izredno velika, kar gotovo ni še bila pri nobenih svobodnih volitvah v Avstriji. To je mogoče pripisati temu, ker je obstajala v nekaterih deželah (Tirolska, Solnograška, Štajerska) volivna dolžnost. Volivna udeležba je dosegla 97%, saj je volilo od 4.391.815 upravičencev 4.246.239 oseb. Pri tem so dobile (v oklepaju številke iz leta 1945):

Avstrijska ljudska stranka (ÖVP) 1.844.850 glasov (1.602.227); Socialistična stranka (SPÖ) 1.621.275 glasov (1.434.898); Levičarski blok (komunisti) 212.651 glasov (174.257); Zveza neodvisnih (VdU) 489.132 glasov; Demokratska zveza (Dobretsberger) 12.167 glasov; Ergokrati 7.176 glasov; Demokratska fronta delovnega ljudstva (OF) 2107 glasov.

V odstotkih so dobile posamezne stranke: Avstrijska ljudska stranka 44.6% (49.8%), Socialistična stranka 38.7% (44.6%), komunisti 5% (5%), Zveza neodvisnih 11.7%, Demokratska zveza 0.3%, Ergokrati 0.2% in Demokratska fronta 0.05%.

Avstrijski državni zbor ima 165 poslancev. Od tega števila dobijo na podlagi izida volitev: Avstrijska ljudska stranka 77 poslancev (preje 85), Socialistična stranka 67 poslancev (preje 76), Komunistična stranka 5 poslancev (preje 4) in Zveza neodvisnih 16 poslancev.

Od 10 državnih poslancev, ki jih voli Koroška, dobi Avstrijska ljudska stranka 3 poslance (preje 4), Socialistična stranka 4 poslance (preje 5) in Zveza neodvisnih 2 poslance. En poslanski mandat je še sporen in še ni gotovo, katera naštetih treh strank bo ta mandat na Koroškem dobila.

Dobave za vojaško pomoč

V dobro obveščenih krogih menijo, da bodo okoli 1. januarja prihodnjega leta začeli s prekomorskimi pošiljkami orožja in vojaške opreme v skladu z določili zakona o pomoči za medsebojno obrambo, ki je bil pred kratkim odobren.

S pripravami bodo začeli, ko bo predsednik Truman — verjetno prihodnji ponedeljek — podpisal zakon in ko se bo obrambni odbor atlantskega sveta sestel v sredo, da se sporazume o postopku in o drugih podrobnostih.

Merodajni krogi poudarjajo, da bi se v dopolnilni obrambi lahko pogajali z državami zahodne zveze — Velika Bri-

VOLITVE V KOROŠKI DEŽELNI ZBOR

Pri nedeljskih volitvah v koroški deželni zbor so dobile posamezne stranke oziroma volivne skupine tole število glasov:

Demokratska fronta delovnega ljudstva (OF) 2077 glasov, ali 0.84%; Demokratska stranka 6 glasov; Demokratska unija (Dobretsberger) 304 glasov, ali 0.13%; Levičarski blok (komunisti) 9920 glasov, ali 4.00%; Krščanska ljudska stranka 4617 glasov, ali 1.81%; Socialistična stranka (SPO) 101.148, ali 40.70%; Avstrijska ljudska stranka (ÖVP) 79.121, ali 33.70%; Zveza neodvisnih (VdU) 51.012, ali 20.60%.

Koroški deželni zbor šteje 36 poslan-

Ostavka zvezne vlade

V torek dopoldne se je sestel na Dunaju ministrski svet pod predsedstvom zveznega kanclerja ing. dr. Figla. Po poročilu zveznega kanclerja o poteku in izvedbi volitev je ministrski svet sklenil, da poda ostavko celotne vlade.

Takoj po sestanku ministrskega sveta sta se podala zvezni kancler ing. dr. Figl in podkancler dr. Schärff k zveznemu predsedniku dr. Rennerju, da mu poročata o sklepu ministrskega sveta.

Zvezni predsednik dr. Renner je na podlagi ostavke sedanje vlade razrešil

cev. Od tega števila dobijo: Socialistična stranka 15 poslancev (preje 18), Avstrijska ljudska stranka 12 poslancev (preje 14), Levičarski blok (komunisti) 1 poslanca (preje 3) in Zveza neodvisnih 8 poslancev.

VOLITVE V OBČINSKE ZASTOPE

a) Celovec.

Pri volitvah v celovski občinski odbor je dobila Socialistična stranka 15.101 glas, Avstrijska ljudska stranka 11.073 glasov, Levičarski blok (komunisti) 1541 glasov in Zveza neodvisnih 7840 glasov. Celovski občinski odbor šteje 36 odbornikov. Od tega števila dobi Socialistična stranka 16 odbornikov (preje 21), Avstrijska ljudska stranka 11 (preje 12 odbornikov), Zveza neodvisnih 8 odbornikov in Levičarski blok 1 (preje 3) odbornika.

b) Beljak.

Pri volitvah v beljaški občinski odbor je dobila Socialistična stranka 7401 glas, Avstrijska ljudska stranka 4191 glasov, Levičarski blok (komunisti) 1457 glasov in Zveza neodvisnih 3971 glasov. Beljaški občinski odbor šteje 32 odbornikov. Od tega števila dobi Socialistična stranka 14 (preje 18) odbornikov, Avstrijska ljudska stranka 8 (preje 10) odbornikov, Zveza neodvisnih 8 odbornikov in Levičarski blok 2 (preje 4) odbornika.

Inozemski glasovi k avstrijskim volitvam

Zamejsko časopisje je z velikim zanimanjem spremljalo potek predvolitvene boja v Avstriji in sedaj po volitvah tudi s pozornostjo razmotriva potek in izid volitev. To vse je znak, da so bile avstrijske volitve važne ne samo za Avstrijo, ampak so važne tudi v mednarodni politiki.

Navajamo v kratkem pregled zamejskega časopisja o izidu volitev.

ANGLIJA

„Times“: Glavni dve stranki sta obdržali svoje postojanke v medsebojnem razmerju skoraj nespremenjeno. Kakor že slučaj v Franciji, Italiji in v Zapadni Nemčiji kaže, ni lahka naloga vskladiti težnje katolikov in socialistov, kmetov in industrijskih delavcev, podoželja in mesta.

Pojav tretje najmočnejše stranke, to je volivne skupine neodvisnih (V.d.U.), omogoča sicer desničarsko vlado, ki bi jo sestavljali Avstrijska ljudska stranka in Zveza neodvisnih, vendar je to skoraj neverjetno. Četudi se je Zveza neodvisnih med volivnim bojem potegovala za glasove katoličanov, vendar je usmerjena protiklerikalno in velenemško. Danes je še težko ugotoviti, v koliko je Zveza neodvisnih zgolj vzpostavitev nacionalnih socialistov, vendar pa moramo primerjati število glasov te skupine pri volitvah (489.132) s številom pol milijona nacionalnih socialistov, ki leta 1945 niso mogli voliti.

„Manchester Guardian“: S podporo 4/5 volivcev sta Avstrijska ljudska stranka in Socialistična stranka stranki vladne koalicije. Ta skupnost se je že dosedaj pod težkimi okolnostmi izkazala kot dobra. — Poizkus pripustitve novofašistične skupine k volitvam se je najbrž izkazal kot pravičen. Toda ta skupina vsebuje veliko eksplozivnih snovi in obstaja sumnja, da ne bodo govorili o zopetni priključitvi Avstrije k Nemčiji samo v Bonnu.

„Daily Telegraph“: Četudi sta obe največji stranki izgubili nekaj mandata, vendar bosta gotovo sestavili ponovno skupno vlado. Tudi bo Avstrijska ljudska stranka sedaj, ko je izgubila svoje najbolj desničarske volivce, lažje sodelovala s Socialistično stranko. Danes sta gotovo obe glavni stranki prepričani, da je po sedmih letih nacionalnosocialistične zasedbe, po „osvobojenju“ in po sovjetskem ropanju boljše sodelovati s svojim že znanim političnim nasprotnikom, kakor pa s težkim notranjim prepričanjem pripravljati pot novi diktatorski vladavini.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Zunanje ministrstvo: Zmaga Ljudske in Socialistične stranke zagotavlja obstoj stalnosti še v naprej. O Zvezi neodvisnih (Nadaljevanje na 2. strani)

Jugoslovanska izjava pred UNO

Jugoslavija je predložila pravnemu odboru Glavne skupščine Združenih narodov osnutek resolucije o pravih držav, kar je dejansko predložitev njenega spora s Sovjetsko zvezo.

Osnutek jugoslovanske resolucije poudarja, da so po določenih Listine združenih narodov države dolžne, da sprejmejo določene odgovornosti, ki koristijo miru in varnosti, in navaja nato 24 točk o dolžnosti. Ne da bi izrečno navajala Sovjetsko zvezo, trdi resolucija naslednje:

„Vsaka država je dolžna, da se vzdrži od podpiranja, organiziranja, vzpodbujanja ali podpiranja državljanske vojne ali neredov kakor tudi terorističnih dejanj na ozemlju druge države.“

V neki drugi točki, ki se očitno nanaša na Kominform, poudarja osnutek pravico, ki jo ima država do suverenosti „brez vsakega gospodarskega, po-

litičnega ali vojaškega pritiska ter vmešavanja od strani drugih držav ali mednarodnih organizacij.“

Na razpravljanju v Glavni skupščini Združenih narodov je prejšnji teden jugoslovanski zunanji minister Edvard Kardelj obdolžil Sovjetsko zvezo, da se vmešava v notranje zadeve Jugoslavije. Izjavil je nadalje, da država, „ki obmetava Jugoslavijo s takimi grožnjami, kot jih izliva nanjo vlada Sovjetske zveze, ne more trditi, da ima miroljubne namene.“

Jugoslovanska resolucija poudarja pravico do samoodločbe in do priznanja od strani drugih držav ter dodaja, da je tako priznanje „brez pridržkov in nepreklicno.“

V londonskem „Timesu“ čitamo, da je ta jugoslovanski predlog glede pravic držav povzročil v Atenah mnogo zadovoljstva in smeha. Grški uradni krogi in časopisje so se takoj spotaknili ob jugoslovansko zahtevo, „da ima vsaka država dolžnost, da ne podpira, da ne podžiga ali pomaga v državljanski vojni in v nemirih ali nasiljih znotraj mej katere koli druge države.“

Grki poudarjajo, da Jugoslavija sedaj predlaga iste zahteve proti svojim nasprotnikom — kar pomeni Sovjetsko zvezo in njene privržence — kar je Grčija predlagala proti Jugoslaviji. Toda vkljub vsej ironiji tega položaja je grška vlada z zadovoljstvom zgrabila za to priliko, da podpira jugoslovansko zahtevo. Vendar pa je zelo verjetno, da bo grška delegacija pri Združenih narodih spomnila Glavno skupščino, da se je Jugoslavija — ko jo je Sovj. zveza obsodila, da je izdala grške upornike — dejansko vmešavala v grške notranje zadeve, kar je s tem priznala.

tanija, Francija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg — kot z enotno skupino, ker že imajo lasten skupen načrt za obrambo. Individualna pogajanja pa bodo morali voditi z Norveško, Italijo, in Dansko. Kanada, Portugalska in Islandija niso zaprosile za vojaško pomoč, čeprav so podpisnice Severoatlantske pogodbe.

V kolikor zadeva opremo, ki jo bodo poslali raznim državam, izjavljajo, da bodo dobavili samo letala za pomoč kopenskim silam. Dobave ne bodo vključevale letal za bombardiranje.

V obrambnem odboru bo imela vsaka država po enega zastopnika.

Kako so volili v občinah

	DF	DU	KPO	KLS	UVP	SPD	VdU		DF	DU	KPO	KLS	UVP	SPD	VdU		DF	DU	KPO	KLS	UVP	SPD	VdU
Celovec m.	51	73	1536	121	11054	15226	7470	Zgornja vesca	54		12	30	65	54	21	Bistrica p. P.	89		14	274	134	408	87
Beljak mesto	3	41	1467	9	4185	7494	4057	Pokrče	1	3	8	14	271	389	143	Libeliče	3		5	87	165	182	37
Brdo	9			44	325	335	59	Radiše	6		2	68	133	46	11	Libuče	42		3	104	172	234	107
Goriče			1	1	140	161	16	Št. Tomaž	1		7	11	294	326	135	Blato	95		1	240	157	159	51
Sv. Štefan v Z.			3	10	355	367	141	Škofiče	98		34	74	176	281	107	Žvabek	29		1	40	65	70	6
Blače			1	1	218	60	11	Vetrinj	6	4	38	10	400	892	174	Dobrla ves	64		36	150	802	980	111
Bistrica v R.	37		84	88	199	539	69	Loga ves	97	1	50	83	205	461	98	Železna Kapla	19		25	54	198	442	61
Borovlje	115	3	312	58	714	1680	370	Kostanje	3		5	63	76	233	131	Galicija	13	3	5	57	297	331	73
Šmarjeta R.	7	1	7	150	191	183	33	Ledenice	20		11	90	164	314	81	Globasnica	34	1	11	229	236	185	15
Medborovnica	39		15	38	145	252	41	Lipa ob Vrbi	11	2	40	21	168	370	78	Škocjan	54		15	200	479	518	123
Svetna ves	65		17	85	97	186	32	Rožek	22		4	19	114	119	63	Žitara ves	44		8	153	287	482	16
Slov. Plajberk	38		16	28	98	128	6	Št. Jakob	131	3	184	351	410	974	125	Bela	106		60	207	187	586	31
Sele	83	1	11	181	47	188	2	Vrba		4	57	3	504	388	360	Djekše	36		3	38	309	243	43
Žrelec	4	5	35	23	296	461	100	Podkloster	3	5	251	82	600	1670	466	Grebinj	32		14	73	625	421	282
Grabštajn	1		7	23	368	512	153	Smerče			65	16	363	497	287	Vobre	6		23	59	334	291	101
Hodiše	39		7	102	140	318	24	Bistrica n/Z.	1	1		36	147	97	61	Ruda	9		10	60	229	376	84
Kotmara ves	71		24	28	225	422	87	Bekštajn	159		83	203	694	1238	345	Št. Peter n/V.	34		25	25	239	291	59
Bilčovs	70		2	65	138	125	6	Straja ves	9		14	29	174	270	85	Timje			1	12	148	110	35
Žihpolje	5		11	32	267	187	58	Vajškra		8	448	1	882	2259	882	Velikovec	24	4	9	40	613	668	475
Otok	11	2	11	13	266	199	138	Marija n. Zili	10		69	34	336	548	85	Važenberk	21		11	84	429	588	210
Medgorje	3		11	31	159	250	45	Vernberk	30	4	48	40	348	698	216	Volšperk-okraj	17		432	7	10388	10383	4569
								Pliberk		8		29	308	182	93	Št. Vid n. G. (okr.)	31		1527	5	9720	14381	7216

Inozemski glasovi k avstr. volitvam

(Nadaljevanje s 1. strani.)

odvisnih še ni mogoče povedati nikake sodbe, dokler ne bo vidno njeno delo v parlamentu.

„New York Times“: Splošna oznaka volitev je izrazito protikomunistična smer. Vse kaže, da je v Avstriji v nastanku novonacistična stranka.

„New York Herald Tribune“: V Avstriji se vrača najskrajnejša oblika nacizma. Šele po odhodu zasedbenih čet bo mogoče presoditi, kaj so pravi nameni te skupine.

FRANCIJA

„Franc Tireur“: S šestnajstimi novimi poslanci Zveze neodvisnih je v Avstriji vkorakal strah.

„Parisien Libere“: Dogodki v bivši Nemčiji so pokazali, kako hitro rastejo nacistične gobe. Pomisliti moramo, da tudi za Hitlerjev pokret dolgo število let nismo imeli nobenega strahu, ampak smo le zmigavali z ramami.

„L'Aube“: Ljudska stranka je še vedno najmočnejša stranka, vendar pa morajo vznemirjati pojavi nacističnih elementov.

ŠVICA

„La Suisse“: Skrbeti nas morajo nameni Zveze neodvisnih kakor tudi razni govori v Nemčiji o ponovni priključitvi Avstrije. Nevarnost sicer še ni neposredna, toda nevarnost obstaja. Te nevarnosti se mora avstrijska vlada stalno zavedati.

„Tribune de Lausanne“: Socialisti ne bi ničesar pridobili, ako ne bi hoteli več sodelovati v vladi.

„Gazette de Lausanne“: Upati smemo, da se bosta večinski dve stranki spet našli pri skupnem plodonosnem delu.

† FRANC SMODEJ

V Beogradu je bil pokopan dne 21. septembra t. l. preč. g. Franc Smodej, ki je bil splošno znan in priljubljen med vsemi koroškimi Slovenci. — Natančnejše poročilo oz. nekrolog o njem prinesemo v prihodnji številki.

Politični pregled

ČESKOSLOVASKA

Iz Prage poroča Reuter, da so se v ponedeljek začele nove aretacije v veliko večjem obsegu kakor kdaj koli prej. Po kratkem presledku v soboto in nedeljo so miličniki spet obiskali mnogo domov še preživelih članov meščanskega stanu, kar je potrdilo domnevo, ki vlada v Pragi, da hoče češka vlada popolnoma iztrebiti meščansko družbo, katero smatra sedaj kot najbolj nevarno komunizmu. Praški odvetniki niso hoteli kratkomalo več odgovarjati na pozive, ker so se čutili ogrožane s klici iz hiš, ki jih je obiskala milica. Med aretiranimi je mnogo dobro znanih praških advokatov z velikimi pisarnami. Policija dosledno odklanja, da bi dala sorodnikom aretiranih kake podatke, in oblasti so do sedaj zavrnile vsa povabila od strani novinarjev, da bi pojasnili novo čistko. V nekaj slučajih je bilo mogoče izvedeti nekaj okoliščin ob priliki aretacij, ko so odvedli aretirance takoj v taborišča na prisilno delo. Mnoge so ob aretaciji takoj posvarili, naj vzamejo s seboj toplo obleko in obutev.

Ze prejšnji teden je bilo znano, da so zadnje čase v Pragi aretirali mnogo znanih komunističnih uradnikov, ki so bili nastavljeni v prvi vrsti v uradih ministrskega predsednika Zapotockija, ministra za zunanje zadeve Noseka in ministra Klementisa. Med aretiranimi je tudi desna roka Klementisa, Klinger, ki je bil do sedaj načelnik informacijske službe češkega zunanjega ministva.

Ti trije češki ministri kakor tudi predsednik Gottwald ter komisarji za notranje zadeve in informacije na Slovaškem so, kakor vse kaže, izgubili zupanje Moskve in jih verjetno smatrajo za krivoverce.

JUGOSLAVIJA

Mednarodni denarni fond je javil, da je Jugoslavija kupila 3 milijone ameri-jugoslovanskim dinarjem. Dejansko pa ških dolarjev pri njem. Plačala jih je z pomeni ta nakup posojilo. Jugoslavija je bila ena od prvih podpisnic pogodbe, s katero je bil ustanovljen Mednarodni denarni fond leta 1945. Ta dvig dolarjev pri Mednarodnem denarnem fondu sledi posojilo v višini 20 milijonov dolarjev, ki ga je Jugoslavija dobila od ameriške vladne banke za izvoz in uvoz.

FRANCIJA

Moch, francoski socialistični voditelj in minister za notranje zadeve v vladi Queilla, ki je odstopila pred kratkim, bo po vsej verjetnosti novi francoski ministrski predsednik. Po zadnjih vesteh je on sprejel nalogo, da sestavi novo vlado, ki bo 13 francoska vlada po koncu vojne. G. Moch se je že štiri dni pogajal glede sestave nove vlade in je tekom tega časa dosegel popolno podporo svoje socialistične stranke, ki ima v parlamentu 99 poslancev, in podporo ljudske republikanske stranke, ki ima

150 poslancev. Poleg tega ima tudi podporo radikalne in njej sorodnih strank z 58 poslanci v parlamentu.

Prejšnja vlada je padla zaradi spora glede mezd in tržnih cen.

KOMUNISTI NA NORVEŠKEM POLNOMA PROPADLI

Pri ponedeljskih volitvah v norveški parlament je dobila veliko večino socialistična stranka, komunistična stranka pa je doživela strašen poraz.

Izidi so sledeči: socialistična stranka 540.000 glasov, liberalna stranka 157 tisoč, konzervativna stranka 136 tisoč, krščanska ljudska stranka 113 tisoč, skupna lista meščanskih strank 99 tisoč, kmečka stranka 76 tisoč in komunistična stranka 59.000 glasov.

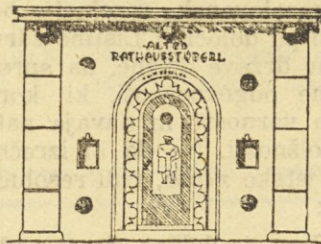
Komunisti so imeli do sedaj v norveškem parlamentu 11 mandatov, sedaj pa bodo dobili samo enega.

BREZPOSELNOST V ZDRUŽENIH DRŽAV PADA

Ameriški vladni predstavniki so danes sporočili, da je v avgustu znatno porastla zaposlitev delovne moči in da se je brezposelnost precej zmanjšala.

V avgustu je bilo zaposlenih 59 milijonov 947.000 delavcev. To je najvišje število v letu 1949. V juliju je bilo 4 milijonov 095.000 brezposelnih, v avgustu pa le 3.589.000.

Ob vsakem času

OD SOBOTE 1. OKTOBRA 1949 naprej stara gostilna v CELOVCU prenovljena v novodobnem smislu

Altes Rathausstüberl

WIENERGASSE

izložbeni bufet v hladilnici
izborna kuhinja
izbrane pijače
espresso kava

Se priporoča: FRITZ KOSSLER

50 LET

Koroška deželna požarna zavarovalnica

ustanovljena leta 1899 s strani deželnega sveta

CELOVEC - Alter Platz 30

Telefon 18-46 in 18-47

Ob petdesetletnici deželne zavarovalnice

Letos je minulo petdeset let, odkar je bila v Celovcu ustanovljena deželna zavarovalnica proti požaru. Ob tej priliki je bila v stolni cerkvi slovesna zahvalna služba božja, katere se je udeležilo veliko število zastopnikov deželnega gospodarstva. Slovesnosti se je udeležil tudi knezoškof dr. Köstner. Po službi božji so se gostje sešli še v deželnem dvorcu. Pri tem je vse goste pozdravil najprej deželni glavar, ki se je zahvalil sodelavcem deželne zavarovalnice ter je podjetju želel še vnaprej čim boljše uspehe.

Namestnik deželnega glavarja je nato govoril o zgodovini zavoda v minulih petdesetih letih. Zavarovalnica je bila ustanovljena leta 1899 po zgledu dunajskega župana dr. Karla Luegerja. Ta je uvidel, da velika podjetja, ki so nastala v novejši dobi, kakor cestna železnica, elektrarna, plinarne, vodovodi in tudi zavarovalnice spadajo v upravo občin in dežel. Dunajsko mesto je zato vsa taka podjetja prevzelo v lastno upravo. Na ta način so rastle mestni dohodki, z dohodki pa je rastlo blagostanje in mesto se je sijajno razvijalo. Vse to pa je bilo mogoče le zaradi neomejenega zaganjanja, ki so ga imeli gospodarski krogi tistih dni do dunajskega župana.

Zavarovalnice proti požaru so seveda na Koroškem že preje obstajale, toda le kot zasebna podjetja in na podlagi zasebnega kapitala. Najbolj znani sta bili tržaška zavarovalnica Riunione Adriatica di Sicurtà ter Franco-Hongroise. V blagajnah teh zavodov se je zbiralo toliko kapitala, da so zavarovalnice mogle dajati posojila državi in deželam.

Za ustanovitev deželne zavarovalnice proti požaru sta se takrat na Koroškem odločno trudila dr. Artur in dr. Franc Lemisch. Njun predlog je bil v deželnem zboru sprejet dne 12. majnika 1899. Do leta 1903 je novi zavod vodil urad deželne vlade. Nato je deželna vlada imenovala posebno ravnateljstvo; prvi ravnatelj je bil Hubert, za njim pa do leta 1939 dr. Kittinger. Voditi zavarovalni zavod ni bila nikaka igračka, težko je moralo biti postaviti novemu podjetju temelje. Vzdržati je bilo treba tekmo s starimi, že dobro vpeljanimi zavodi. Danes vemo, kako težko morejo tekmovali javni uradi z zasebnim podjetjem, še težje je bilo takrat, ko zavodi z javno upravo niso imeli tako velike zaščite, kakor jo imajo danes.

Zavarovalnice nihče ne plačuje rad, vsak pa bi rad dobil v slučaju nesreče čim več povračila. Zasebne zavarovalnice so uvidele, da morajo tekmovali z deželnim zavodom in so zato zniževale premije. Takrat še ni bilo tako točno ugotovljeno, koliko požarov na leto je

v enem in koliko v drugem okolišu, kakor je to danes. Premije so bile povsod enake. Toda kmalu je ugotovila zavarovalnica, da so nekateri okoliši in to zlasti okoliši mest, kjer so požari bolj pogosti kakor v bolj oddaljenih krajih. Nedaleč od nekega večjega mesta v neki deželi je dolina, v kateri so tekom dvajsetih let pogorele skoraj vse hiše, vse vasi in danes je vsa dolina kakor prenovljena. Ali je mogoče ta dolina posebej izpostavljena strelji? Ne. Uradnik zavarovalnice iz tistih let je pripovedoval tole: „V omenjeni dolini je bila stara lesena kmetija, poslopja so bila krita s slamo. Nekega dne dobijo orožniki nepodpisano sporočilo, da ima posestnik dotične kmetije pripravljeno takozvano „požarno past“, ki je v tem, da je na senu ali slami v skednju deščica, namazana z lojem. Na deščici je sveča, ki vžge, ko dogori, deščico in nato se vname še seno ali slama v bližini. Medtem pa gospodar seveda lahko odide kamor koli in tako dokaže, da nima s požarom nič skupnega. Orožniki so nato stražili en večer, pa ni bilo ničesar, stražili so še drugi večer in spet nič. Ko pa tretji večer niso več stražili, ker so mislili, da se je z ovadbo kdo iz njih norčeval, je poslopje, ki so ga preje dve noči stražili, pogorelo in gospodarja ni bilo doma. Zavarovalnica je izplačala zavarovalnino, ker pač ni bilo mogoče dokazati, da bi kdo namenoma zažgal, gospodar pa je zgradil lepo novo poslopje, saj je imel že pred požarom navoženo na trati pred poslopjem, ki je pogorelo, opeko, apno in les.“

Podobni slučaji so bili tudi pri nas. Bili pa so tudi taki, ko po požaru zavarovanec ni več gradil novega poslopja, ampak je kupil drugje že zgrajeno hišo. Zato je bil stavljen v deželnem zboru celovškem predlog, naj bi deželna zavarovalnica plačala večjo odškodnino, ako želi zavarovanec na novo graditi pogorelo poslopje. Ako bi bil tak predlog sprejet, bi bilo gotovo manj požarov in zavarovalni zavod ne bi imel toliko izplačil. Ker pa je bila zavarovalnica denarno še preslaba, se tudi za tak predlog takrat še ni mogla odločiti; pomagati si je morala drugače. Sestaviti je dala točne podatke, kakšno je število požarov v posameznih okoliših. Na podlagi teh podatkov je nato razdelila zavarovalnica vso deželo v posamezne pokrajine z ozirom na to, ali so bolj ali manj ogrožene od ognja in je potem napravila za razne kraje tudi razne tarifne postavke. Zato je tudi požarna premija sedaj v nekaterih krajih višja kot pa v drugih. V splošnem so premije višje v okolici mest, znižujejo pa se, čim dalje gremo v planinske kraje.

V naših dneh je postalo vprašanje zavarovanja še posebno pereče. Večina zavarovanj je bila sklenjena še v času, ko je bila vrednost denarja višja in le malo zavarovancev je, ki bi zavarovalno vsoto prilagodili sedanji vrednosti denarja. Saj so danes največja kmečka gospodarstva zavarovana komaj za 30.000 šilingov. Ako zadene takega posestnika nesreča požara, kje naj vzame denar, ki ga potrebuje za zgradbo hlevov in doma? Zašli smo danes v nevaren položaj, ko nihče ni več zadostno zavarovan. Še hujše je, če pogori ne posamezno poslopje, ampak cela vas.

Pa poreče kdo: „Naj se ljudje pač višje zavarujejo.“ Toda to je lahko reči; kje pa naj vzame pri današnjih visokih premijah kmet denar za plačevanje visokih zavarovalnih pristojbin, to pa je seveda drugo, pa zelo važno vprašanje. Danes premije za zavarovanje tako rastejo, da niti dežela in država ne zava-

rujeta več državnih in deželnih stavb ali pa vsaj ne zvišujeta zavarovalnine. Kako bi potem mogli od zasebnikov zahtevati, da zvišajo zavarovalnine?

Da bi si ljudje nekako pomagali in ko so sami uvideli, da jim zavarovalnine nikakor ne morejo kriti škode, ki jim nastane pri morebitnih požarih, so začeli misliti na ustanavljanje „samopomoči“. To so nekaka socialna dobrodelna društva, katerih namen ni doseči dobiček, njihov namen je samopomoč. Taka zavarovalna društva so obstajala pri nas že pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji, pozneje pa so bila ukinjena. Sedaj v raznih krajih spet poizkušajo ta društva poživiti. Tako se je v zadnjem času poživila stara „naturalna zavarovalnica“ v Selah. Te zavarovalnice imajo namen pomagati članom v slučaju nesreče z gradbenim materialom in z delom, torej v naravi, od tod tudi naziv „naturalna“ zavarovalnica. V. P.

Ustanovili so vzhodnonemško republiko

(„THE TIMES“, London)

Nova vzhodnonemška republika je stopila v življenje. Angleško časopisje komentira zelo na široko ta sovjetski korak.

„Sedaj je sovjetska vlada ugriznila v kisl jabolko svoje politike v Nemčiji, ki si ga je najmanj želela in se ga je najbolj bala“ — piše „Times“. — „S tem, da ni hotela sprejeti gospodarskih sklepov potsdamskega sporazuma in je zahtevala ogromne reparacije iz tekoče proizvodnje, je prisilila zahodne velesile, da so pričele ravnati z zahodno Nemčijo kot z ločeno celoto ter pričele misliti na ustanovitev vzhodnonemške zvezne republike. Istočasno pa se je Sovjetska zveza odločno upirala delitvi Nemčije in ni nikdar prenehala zahtevati, da je treba združiti oba dela Nemčije v celoto.“

Osnutek za ustavo vzhodnonemške republike so sestavili že spomladi, toda na posvetovanju zunanjih ministrov meseca junija je sovjetska vlada ponovno predložila načrt za združitev Nemčije, a ni hotela v najmanjši stvari popustiti, da bi omogočila izvedbo svojega predloga. To je sploh v skladu s sovjetskimi metodami, da eno govorijo, drugo pa delajo. Ko se je sovjetska vlada že odločila, da ustanovi nemško vlado na svojem področju, je hotela to svojo odločitev svečano naznaniti s trobentanjem, v katerem obtožuje zahodne sile, da so one krive razkosanja Nemčije, in še enkrat poudarja važnost nemške združitve ter zahteva izvedbo potsdamskega sporazuma.

Vzroki, zakaj se Sovjetska zveza navidezno tako upira razdelitvi Nemčije,

so čisto jasni. Združena Nemčija je edino sredstvo, s katerim lahko Sovjeti upajo na razširitev svojega vpliva na zahodno Evropo ter vsaj na delno nadzorstvo nad Porurjem. Je pa to tudi njeno najboljšo propagandno orožje proti zahodnim velesilam v Nemčiji. Sovjetska zveza se boji, da bi brez njene sodelovanja pri nadzorstvu dali zahodni Nemčiji preveč svobodne roke in bi se ponovno razvila v napadalno vojaško državo. Dobro pa se tudi zaveda, da so strogost sovjetske zasedbe, odločne sovjetske zahteve po reparacijah, predvsem pa nerodna razmejitev ob rekah Odra—Neise, ustvarile skrajno neprimerna in težavna tla za zgraditev vzhodne nemške države, na katero bi se mogla zanesti.

Sovjetske oblasti si ne delajo utvar o tem, v koliko je med nemškim ljudstvom priljubljena njihova ljubljenska, tako imenovana enotna socialistična stranka (SED), ki je zrastle iz sovjetskih semen na vzhodnem področju Nemčije. Če bi meseca maja izvedli volitve, bi jo iste prav gotovo pokopale. Razen močnega jedra prepričanih komunistov je vsa večina nemškega naroda na sovjetskem področju ostala sovražna, neprijazna in nezadovoljna. Stalni dotok beguncev iz vzhodne v zahodno Nemčijo je najboljši dokaz, kakšno je ljudsko mnenje v vzhodni Nemčiji.

Vse te stvari so prisilile sovjetske oblasti, da se lotijo ustanovitve njihove „demokratske“ nemške republike, ki pa so jo izvedli po mnenju zahodnih držav na skrajno nedemokratsen način.“

Kapelški punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

47.

Nikakor ni vedel, kam bi šel, in tako je taval danes okoli. Neka notranja sila ga je gnala sem, počasi se je privlekel do hiše. Gledal je skozi okno, videl božično drevo, Bogdančka, kako je molil in opazoval srečne obraze. Neskončna bol ga je navdala, čutil je, koliko je grešil, prišla ga je slabost in zgrudil se je pred vrati.

„Nehaj, nehaj, Robert, preveč se mučiš,“ ga tolaži Anka in mu streže, da se okrepča.

„Kako si dobra, Anka; kako sem te žalil, koliko bridkosti prizadejal; čutim, da so potekle moje ure, zato poslušaj vse, kar sem storil, a prosim te, ne preklinjaj me, odpusti mi!“

„Ne govori tako, kdo bo mislil na smrt; stregli ti bomo, da zopet okrevaš.“

Mojca je šla ta čas z Bogdančkom v drugo sobo, saj fantek se je bal tujega moža, ki ga je videl na pokopališču, ko je tako zakričal in padel na tla. Anka

se je vsedla k Robertu, mu položila glavo višje, ker je težko sopel. Hvaležno jo je pogledal Robert in ji počasi začel praviti vse o prstanu, o čudni smrti Fanike, ter o bratu Andreju, ki ga je spravil k vojakom in v smrt. Ko je nehal, je vladala grobna tišina v sobi. Anka je bila bleda in svetle solze so ji zalivale oči, bolelo jo je, kar ji je prizadel nekdanji pisar. Robert je to videl, zato pravi:

„Grdo sem ravnal s teboj, nisem vreden, da me pogledaš, a vedi, da me Bog hudo kaznuje; toda rad trpim ter bi rad prenesel še dosti več muk, samo prosim te, odpusti mi, Anka, preden zapustim ta svet!“

„Robert, odpustila sem ti že, trpela sem sicer veliko, a trpiš tudi ti.“

„O, hvala ti, plemenito srce,“ vzdihne Robert in smehlja mu zaigra okoli ust.

„Še eno željo imam,“ pravi Robert s slabim glasom; „pošlji po župnika, da se spravim z Bogom, tudi bi rad dal najinemu sinu svoje ime, da ne bodo ljudje kazali za njim, kakor so zaničevali mene.“

„O Robert, sedaj vem, da si postal drugačen, rada ustrezem tvoji želji!“

In stekla je k Mojci ter ji povedala željo umirajočega. Ta se je najprej začudila tej prošnji, a izpolnila jo je rada, ker je videla, da Robert misli resno. Dala je ruto okoli glave in letela v župnišče.

Župnik Prunner je sedel še pri knjigi in se pripravljaval za prihodnji dan, ko potrkaja Mojca na duri. Začudil se je,

kdo bi danes ob tej uri potreboval tako nujno duhovne pomoči. Ko odpre vrata, stoji pred njim Mojca, ki mu v kratkem vse pove, kaj se je zgodilo v Ankinem domu.

Župnik Prunner kaj takega kar ni mogel razumeti in vprašal je še enkrat Mojco, če je vse prav razumela. „Čudna so božja pota,“ pravi sam sebi, „nisem mislil, da se ta grešnik spreobrne, zato pa le hitimo!“

Naglo se opravi, dá poklicati mežnarja in se hitro poda z zadnjo popotnico v Ankino stanovanje.

Robertu je ta čas pripravila Anka snažno posteljo in uredila vse za sveto opravilo.

Župnik Prunner je stopil v bolnikovo sobo. Komaj je zagledal Robert duhovnika, se je zahvalil s tresočim glasom za prihod.

Župnik je postavil Najsvetejše na mizo, primaknil stol k postelji in pomignil ženskam, da sta odšli. Po daljšem času pozvoni, znamenje, da je spoved končana. Vstopili so v sobo. Ginjeno je sprejel Robert zadnjo popotnico, tako da je bila prepričana tudi drugače precej nezaupljiva Mojca, da je bilo pri Robertu resnica. Zato mu je odpustila tudi ona, ko jo je prosil za odpuščanje.

Župnik Prunner je bil resnega obraza, toda obenem se mu je bralo iz oces, da je zelo zadovoljen nad tem izidom. Po končanem opravilu vstane in reče Anki: „Še eno željo ima bolnik, ki ti jo je že sporočil; on hoče dati nedolžnemu otroku svoje ime, zato storim tudi

to dolžnost. Ako je to tudi tvoja volja, Anka, tedaj mi to potrdi.“

„Prosim te, Anka,“ reče Robert s slabotnim glasom, „usliši mojo prošnjo; grešil sem mnogo, da nisem spolnil svoje nekdanje obljube, za katero izpolnitev si me ti prosila, zato usliši sedaj ti mojo prošnjo na smrtni postelji.“

„Tudi moja želja je,“ pritrudi Anka, ginjeno, „zato prosim, gospod župnik, dajte nama svoj blagoslov.“

In Anka je pokleknila poleg postelje, dala je Robertu roko in župnik je začel čitati obredne molitve.

S tresočim, a vendar odločnim glasom sta potrdila oba zaročenca zakonsko vez.

„Sedaj pa mi pripelji, Anka, še najinoga sinčka,“ prosi Robert s tihim glasom, „videl bi ga rad še enkrat, preden se ločim.“

Bogdanček je bil v drugi sobi in ni mogel razumeti vsega tega, kar se je danes zvečer godilo. Slišal je nekaj o tujem možu, videl je župnika, hotel je pogledati pri durih v drugo sobo, toda Mojca je bila vedno pri njem in tako ni mogel videti ničesar. V sobo je prišla mati, pobožala Bogdančka, ki se je čudil, zakaj ima mati objokane oči.

„Bogdanček, z menoj pojdeš v ono sobo. Vidiš, Jezušček je prinesel danes v našo hišo tudi bolnega moža, ki je trpel zunaj mraz; hoče te videti in ti voščiti srečo, ker te ima rad.“

„Ali res, mamika,“ vpraša Bogdanček skoraj nezaupljivo.

(Dalje prihodnjik)

KAREL MAVSER:

Koča v gozdu

„Dosti za danes,“ dé Miha in zarine sekiro v štor.

„Imaš prav,“ mu pritrdi Janez in zabije svojo sekiro za dobro colo od Mihaove.

„Kjer sta dve, naj bosta še dve,“ zamahneta še Fronc in Nace.

V štoru so zdaj štiri sekire. Fantje si zvijajo cigarete. Iz zelene-ga tobaka, ki je močan, da kar žge.

Pet je ura. Sonce je že na nasprotnem hribu. Čudovito mirno je, kar sekire več ne pojo. Samo kukavica bi se šla rada skrivalnico. Nekaj samotnih čmrčljev stikuje za zapoznelimi velikonočnicami.

„Pa smo spet odrinili en dan,“ počasi spuščá Miha dim skozi nos.

„Hvala Bogu.“

Zdaj vsi molčijo.

Ko odkadijo, vzame vsak svojo sekuro, Miha še žago in pile in jo udarijo po stezi navzgor. Dobro četrť ure je do bajte.

Ko stopijo z jase, se že prav narahlo mrači. Smrekovi brinčljji ujamejo poslednje sonce in ga ne pusté naprej. Gozd se odpravlja spat in kukavica se je naveličala klicanja.

„Kakor po šmarnicah diši,“ vonja Miha.

„Šaj je majnik, preklemansko.“

Nace gleda ob pot.

„Pa res, majnik je. V Zasipu je zdaj šmarnic, da jih otroci v koših nosijo ‘naprodaj.’“

Tu jih ni videti. Še listja ne.

Počasi korakajo. Miha in Janez naprej, Fronc in Nace za njima.

Vsak večer tako, cel teden, do sobote. Ob sobotah zaklenejo bajto in gredo k svojim v taborišče. Miha ima tam ženo in dva otroka, Janez mater in sestro, Fronc dve sestri, Nace pa mlado ženo in punčko.

Počasi klampajo. Nikamor se jim ne mudi. Zrak je tako dober in tišina mehka, da bi človek kar stal in čakal. Na večer je gozd tako lep v svoji gotski lepoti. Ravne smreke z zelenovijoličastim mrakom: kakor da skoz barvasta okna prodira svetloba v veličastno katedralo.

Nace vedno zaostane. Konservu si bo še lahko pogrel. Stoji in gleda.

Mrak postaja veličasten. Nacetu se zdi kakor prastar prerok z brado in globokim očmi, ki nepremično stoji na hribu.

Ali kakor Michelangelov Mozes.

Nace je nekoč študiral umetnost.

Nekoč...

Danes je danes in danes je Nace gozdni delavec v tej prekleti grapi, delavec z dušo, ubrano na tisoč zvokov.

Zdaj je že toliko temno, da poti ni več razločiti. Zlita je z mrakom, kot da je iz mraka nastala in da bo z zoro minila.

Nace globoko vzdihne. Potlej gre po poti naprej. Zdaj pride štor, ki se ponoči sveti, potlej pride studenec, ozka jasa in bajta.

Mežé bi vse našel.

Mrtev štor ima svoj glas.

Studenec po svoje poje.

Jasa je simfonija.

In koča...

Koča je drobtina od zagozde domačega kruha. Nekaj je na njej, kar ga spominja na dom in na študentovske počitnice v planinah.

Noč je brez vetra. Kakor da bi nekdo stal pred gozdom in držal prst na ustih.

Nepoznani in nevidni Janez Nepomuk.

Nace stopa skoraj po prstih. Noč je

M. JAKOPIČ:

Daleč tam ...

Pastirji so ognje ugasnili; otožen poslušam zvonjenje. Oblaki so v dalji utonili, v meni kipi hrepenenje.

Daleč tam... skrita vasica: trudne se sklepajo roke matere moje. Globoke režejo gube ji lica.

v velikanski katedrali, zvezde so za večno luč...

Koča.

Petrolejka gori kakor za kažipot.

„Naace!“

Miha vpije izpred koče.

Vsak večer tako.

Vsak večer je Nace zadnji.

Potlej kuhajo krompir in grejejo konzerve. Nace tiho sedi na pogradu in misli na ženo in na punčko.

„Miha!“

Nace je nocoj čudne volje. Zaželel si je tabornega ognja.

„Kaj je, Nac?“

Miha sede na konec pograda.

„Ogenj napravimo pred kočo.“

K. POHARC:

Mrtvaški sel

V Čeljabinsku za Uralom, na pragu mrzle Sibirije, se je tiste pomladi prav pred našo barako razcvetela pritlikava češnja. Bilo je le nekaj cvetov na njej. Pa bi nam bil tudi en sam cvet dovolj, da bi naše zmučene misli lahko zapustile z bodičasto žico ograjeno taborišče. Razcapani, udrtih lic in s čudnim bleskom v očeh smo strmeli v nežno cvetje pred nami.

„Pomlad...“, je nekdo polglasno izrekel tiho misel. Najbrže je sanjaril o pomladi doma. Kot mi vsi. Čas in daljavo sta nam odmaknila dom in ljube domače obraze v nedogled. Ostal nam je le še bled spomin na vse. Upanje na vrnitev je tlelo v naših srcih le še kot drobna iskrica v vetru.

Ob taborišču je bilo namreč pokopališče. V dolgih vrstah je ležalo pokopanih na stotine tovarišev, ki so nekoč prav kot mi sanjarili o življenju tam daleč nekje pred Uralom.

In zdaj je bila vrsta na Jamniku.

V noči sem odlomil cvetje ter ga zjutraj položil Jamniku na odejo. Skušal se je nasmehnuti. Tenke ustnice so razgalile belo zobovje. Nasmeh je bil grozen. Z Jamnikom je šlo h koncu.

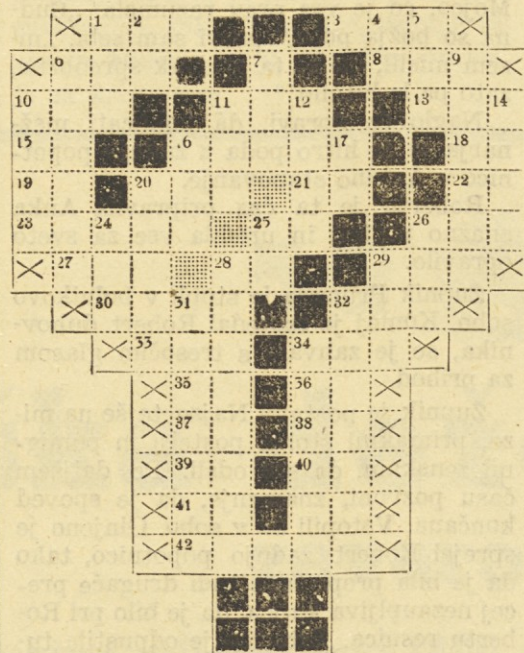
„Nikoli več...“, je dahnil. Vedel sem, kaj ima v mislih. Poznal sem njegovo življenje kot on moje. Bila sva prijatelja. Ob dolgih večerih sva na trdi pregradi obujala spomine na dom.

Z uvelo roko je primaknil češnjevo vejico k ustnicam. Na njegovih priprtih trepalnicah so zažareli drobni biseri — solze.

„Daj... nesi... moji ženi...“ Njegovi koščeni prsti so se razklenili in proseče se je uprl njegov pogled vame.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

KRIZANKA „VPRAŠAJ“

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 kurivo, stavbni material; 3 naselje; 6 prikupne zunanosti, prijeten na pogled; 8 sladkovodna riba; 10 ptič s pisanim perjem; 11 moški glas; 13 neresnica; 15 kratica Cankarjevega krstnega imena; 16 do-

„Klemansko, pa res.“

Janez se pri pričci vzdigne.

Potlej gredo vsi po dračje in po drva. Nazadnje privale še štiri tnala.

Miha zažge.

Počasi liže plamen, dokler ne bruhne na dan.

Tnalo je treba odmikati.

Nace nekaj brunda predse.

„Eno zapojmo, Nac,“ pravi Miha.

Potlej jo urežejo.

— „Polje, kdo bo tebe ljubil...“

Miha kima z glavo.

Ogenj gori na vso moč.

„Še tisto dajmo, no...“

Miha jo prične:

„Dečva, to mi povej...“

Nace ima lep tenor. Čez poje.

Zdaj so tiho, samo ogenj poka.

„Hudič,“ zakolne Nace.

Moral je zakleti.

Sicer bi vekal.

Že tako so mu rosne oči.

(V gozdu 20. maja 1946.)

tom, vedno v upanju, da bo pred njimi uzrla Andreja?

„Zelite?“ me je skoraj nevoljno vprašala.

„Andrejev prijatelj sem,“ sem se ji predstavil.

V njenih očeh se je znova užgal ogenj, zajecjljala je par nerazumljivih besed v opravičilo ter me skoraj s silo potegnila preko praga.

Potem je stala pred menoj, taka, kot mi je o njej na trdi pregradi pripovedoval Jamnik. Morda v tem trenutku še lepša, ko je stala pred menoj kot otrok, ki hrepeneče čaka na presenečenje.

„V Čeljabinsku sva bila z Andrejem skupaj,“ sem pričel. V grlu me je davilo. Nisem se mogel odmakniti pogledu, ki se je zavrtal v moje oči.

„In...?“ Upanje in strah sta trepetala v tej eni sami besedici, ki jo je dahnila komaj slišno Andrejeva žena.

Vedel sem, da bo že naslednji trenutek zopet ugasnil ogenj v njenih očeh. In da ji bo ena sama moja beseda zdrobila srce. Kaj ko bi vse zamolčal? Ali naj res prav zdaj, ko bodo v nekaj dneh oznanjali svetonočni zvonovi mir ljudem na zemlji, trdo in neusmiljeno poteptam ženino upanje in srečo v nič?

„Daj... nesi... moji ženi...“ me prosi Jamnikov pogled iz mračnega kota. Ne, Andrej, lagal ne bom.

Nerodno sem v listnici poiskal uvelo češnjevo vejico. S tresočo roko sem ji ponudil ovojček.

„To Vam pošilja Andrej v pozdrav... zadnji pozdrav...“

Žena se je sesedla v naslanjač ter si z rokami zakrila obraz. Komaj slišno je zajecjljala Andrejevo ime. Potem je tiho ihtenje napolnilo sobo...

Dolgo, zunaj je že ugašal dan, sem potem sedel ženi nasproti. Pripovedoval sem ji o Andreju, o življenju tam za Uralom. Zamolčal pa sem ji vse trpljenje, mraz, pomanjkanje in vsa ponižanja in tudi to, da smo Andreja zagreblili brez krste.

Molče je žena v naslanjaču prisluškovala mojemu pripovedovanju. Včasih je primaknila uvelo češnjevo vejico k ustnicam in njene vroče solze so rosile obledelo cvetje...

Ko sem v mraku stopal proti domu, mi je bilo hudo. Misel na Andreja in njegovo mlado ženo mi je napolnila srce z grenkim pelinom.

G. VERDI:

„OTHELLO“

(Krstna predstava 10. oktobra)

Premiera Othella je bila gotovo za marsikoga presenečenje, kajti predstava je bila pevsko in igralsko na višku. Skoraj nismo mogli prepoznati opernega orkestra, ki je igral pod vodstvom g. Eisenburgerja. Njegova umetniška osebnost je vodila s poduhovljeno roko orkester, ko je spremljal v najlepših pianih lirične scene ali ko je z največjim forte ustvarjal dramatske viške. Tu smo slišali, kako se muzicira z dušo in okusom.

Opera sama je polna dramatskih viškov in nenadnih liričnih scen, ki, podprte z zelo primerno razsvetljavo in lepo scenerijo drže gledalca in poslušalca v stalni napetosti in zamaknenosti.

Od pevcev moramo omeniti predvsem gosta g. Laszlo Szemerija iz Dunaja, ki je že kot pojava kot ustvarjen za naslovno vlogo. Igralsko, predvsem pa pevsko je bil od dejanja do dejanja boljši. Publika se mu je za krasno petje zahvaljevala z neskončnimi (!) aplavzi.

G. Polke, ki je pel težko partijo Jaga, jo je predvsem pevsko dobro rešil. Z veliko lahkoto premaguje pevske težkoče svoje vloge. Ga. Dietrich, ki je pela naslovno vlogo Desdemone, je dosegla višek v poslovlilni sceni v začetku četrtega dejanja in to s pretresljivim in doživetim igranjem ter krasnimi pianimi. Le škoda, da manjka njenemu petju nekak linija, ker imamo občutek, da poje od tona do tona.

Od ostalih sodelujočih moramo omeniti predvsem g. Welza, ki ima poln in lep bas, dalje go. Gelleszun ter gg. Filippija in Fischerja, ki ima sicer lep, vendar nekoliko prešibek glas za to vlogo.

Pozabiti tudi ne smemo pomnožene-ga opernega zbora, ki je bil zelo učinkovit zlasti v prvem dejanju.

Za naše gospodarje!

BREZ STELJE NI GNOJA

Od gnoja in to od dobrega hlevskega gnoja je odvisno, kakšni so pridelki na naših njivah, na naših travnikih in naših vrtovih. Ti pridelki se morajo seveda nujno znižati, ako njive, travnike in vrtove le izčrpavamo, ne dodajamo jim pa v obliki gnoja novih hranilnih snovi. Te hranilne snovi, ki jih rastline potrebujejo za svojo rast in za tvorbo plodov ter semen, moremo sicer v precejšnji meri dati v obliki umetnih gnojil, vendar pa moramo v gotovih presledkih gnojiti tudi s hlevskim gnojem. Le samo ta more namreč dati zemlji tako kakovost, ki je za uspevanje rastlin najugodnejša.

Razlika in to velika razlika pa je med gnojem in gnojem. Kakovost gnoja je namreč v veliki meri odvisna od tega, kako z gnojem na gnojišču ravnamo, kako gnojišče oskrbujemo. Premalo se pa večinoma zavedamo, da je kakovost gnoja v veliki meri tudi odvisna od kakovosti in vrste stelje, s katero živalim nastiljamo. Vprašanje stelje je večinoma važno tako za kmete v dolini, za kmetije v ravnini, kakor še prav posebej za kmetije v hribovitih gozdnatih krajih in v planinah.

Najboljša stelja je seveda slama. Toda to je lahko reči, težje pa izvršiti, težko izvršiti še posebej v hribovitih krajih, kjer slame večkrat še za krmo ni dosti. Takrat moramo seveda iskati za slamo nadomestila. Zavedati pa se moramo, da ostane nadomestilo vedno le nadomestilo in da ni nikdar toliko vredna nikak druga stelja, kakor pa je vredna kot stelja slama.

Nadomestilo za steljo mora dati največkrat gozd. Ker pa v hribovitih krajih izvršujemo glavna dela v gozdu v poletnem času, je tudi pravilno, če že sedaj govorimo o stelji, ki jo moramo pripraviti za zimo. Pri tem, ko skrbimo za steljo za našo živino, pa ne smemo iti predaleč: zaradi obilne stelje ne sme trpeti gozd. Zaradi velike potrebe stelje se večkrat zgodi, da so širni deli gozda na pol uničeni, ker so vse smreke in jelke okleščene. Taka okleščena drevesa, tudi če jim pustimo še velik zelen vrh, le zelo polagoma pridobivajo na debelini. Razen tega pa začnejo ta drevesa vsled obilnih ran, ki so jim bile zadane pri kleščanju, postajati v notranjosti rjava, celo črna in trhla. Taka drevesa so seveda tudi mnogo manj odporna proti raznim gozdnim škodljivcem.

Zato bi bilo pravilno, da klestimo le ona drevesa, ki jih nameravamo v prihodnjih letih že posekati. Še boljše pa je, da dobivamo tako steljo, ki jo imenujemo hoje, le od letošnje poletje ponrtih dreves. Vedeti pa moramo tudi, da ta stelja ni ravno dobra stelja in da od te stelje ne moremo nikdar dobiti prvovrstnega gnoja. Ta stelja je izhod v sili, ko druge stelje nimamo. Ta stelja se namreč zelo polagoma razkrajja, pa tudi razmeroma slabo vpija gnojnico.

Razen s klestenjem dobivamo steljo v gozdu tudi z grabljenjem listja gozdnih dreves. Ako imamo dosti veliko gozdno površino, da ni treba leto za letom grabiti steljo na istem kraju, ako moremo torej vpeljati pri pridobivanju gozdne stelje nekako kolobarjenje, gozdu s tem ne škodujemo mnogo ali pa sploh ne. Razen tega je važno tudi, da grabimo le listje, to se pravi vrhni sloj, ne pa tudi že sprstenine ali humusa. Ako pa vsako leto, t. j. leto za letom grabimo listje na isti gozdni površini, torej na isti parceli, pa gozdu odvezemo edino hrano, ki jo ima, in tak gozd seveda tudi ne more dobro uspevati. Ako v gozdu nadalje grabimo premočno, to je pregloboko v sprstenino ali humus, dobimo sicer zelo dobro steljo in zato seveda tudi zelo dober gnoj, toda to je pridobitev na račun gozdnih tal in s tem tudi na račun prirastka lesa v gozdu. Kdor pa ve, kakšnega pomena je gozd za naše kmetije (in mislimo, da se tega zavedajo vsi naši kmetje), pač ne bo na tak način pustošil v gozdu.

Steljo v gozdu pridobivamo tudi kon-

čno tako, da žanjemo ali pa kosimo po gozdnih vresje in praprot. Ta stelja je razmeroma zelo dobra, tudi gnoj iz te stelje je dober in še nekaj: ako žanjemo oziroma kosimo vresje in praprot zlasti v mladih gozdnih, s tem gozdu še koristimo. Zato moremo tako pridobivanje stelje v gozdu le priporočati.

Poleg navedenih vrst stelje imajo naši kmetje na razpolago večkrat tudi odpadke iz žagarske industrije. Ti odpadki so žaganje in oblanice in to steljo večkrat morejo dobiti kmetje razmeroma zelo poceni. Ti odpadki kot stelja zelo dobro vpivajo gnojnico in je za to hlev, kjer uporabljamo to steljo, navadno čist in snažen. Moramo pa seveda pri nastiljanju paziti, da se žaganje preveč ne praši, tudi ne bomo nastiljali pred molžo. Pač pa ima gnoj iz take stelje le malo vrednost, ker se vsled vsebine smole v tej stelji tak gnoj zelo počasi razkrajja in more včasih njivsko ali travniško tlo še celo poslabšati.

Iz vsega dosedaj rečenega sledi, da je stelja v naši živinoreji izredno velikega pomena, da pa je velikega pomena tudi v našem gozdarstvu in ima velik vpliv tudi na denarni uspeh našega kmetijskega gospodarstva. Zato moramo pač poizkušati dobiti čim več stelje in na čim cenejši način.

Da to dosežemo, poizkušajmo najprej naše kmetovanje urediti tako, da bomo imeli čim več slame na razpolago za steljo. Pri nastiljanju s slamo pa ne nastiljajmo nikdar cele slame, ampak vedno le zrezano. Taka slama boljše vpija gnojnico, tako steljo živali manj zgnetejo proti zadnjemu delu stajne in gnoj iz take slame mnogo lažje kidamo in trosimo.

Zelo vpliva na množino potrebne stelje tudi ureditev hleva. Takozvane globoke stajne potrebujejo največ stelje; več stelje zahtevajo seveda tudi hlevi z dolgimi stajami kakor pa hlevi s pol-dolgimi ali kratkimi stajami? Seveda moramo takoj reči, da prekratkih staj spet iz drugih ozirov ne moremo priporočati.

Sicer se nekako neverjetno sliši, toda je le vendarle res, da vpliva na to, da poceni dobimo čim več stelje za zimo, tudi način ureditve notranjosti hleva in pa način ureditve gnojišča ter gnojnične jame. Ako je notranjost hleva urejena tako, da se gnojnica dobro odteka in ako imamo urejeno gnojišče ter gnojnično jamo, imamo tudi dosti dobrega gnoja in imamo gnojnico. Ravno gnojnica pa nam pri primerni souporabi fosfornih gnojil in apna more izredno povečati pridelke krme na travnikih in deteljiščih. Zato ni treba več krmiti toliko slame in ta nam ostane brez povečanja njivske površine in brez kakih večjih stroškov za steljo. More se vsled tega zgoditi še celo, da imamo slame preveč in da bomo spet mogli gotovo površino, ki smo jo morali do sedaj imeti z žitom zaradi potrebe po slami za krmo, da bomo mogli to površino zasejati s krmnimi rastlinami. To pa bo za naše gospodarstvo najbrž izredne važnosti v prihodnjih letih, ko se nam skraj gotovo ne bo izplačalo pridelovati žito za prodajo.

Prednje vse naj nam torej pokaže, kako moremo iskati potov, ki naj nas pripeljejo do čim manjših izdatkov za steljo in naj nam pokaže, kako bi mogli odločiti čim več pridelane slame za steljo. Vse to bo izboljšalo naš gnoj, ki nam bo zopet pripomogel do večjih pridelkov v našem kmetijskem gospodarstvu, ne da bi bilo treba zato znatno povečati izdatkov. Saj je pridobivanje zlasti gozdne stelje pri današnjem pomanjkanju delavcev zvezano s tako velikimi stroški, da moramo že samo zaradi tega premišljevali, kako bi mogli pridobivanje stelje čim bolj poceniti.

Za naše gospodinje

VRT V OKTOBRU

Jesen je čas spravljavanja pridelkov. Spomladi seješ, poleti v potu in soncu, v rosi in s trudom obdeluješ zemljo, da v jeseni polniš shrambe za preživljanje družine pozimi.

V oktobru je še polno dela, ves dan in še pozno v noč spravljamo sadove svojega truda. — V splošnem zadostuje, če v drugi polovici meseca pričnemo s pospravljanjem raznega sočivja in zelenjadi. Najbolj občutljive sadeže, kakor pozne paradižnike, buče in kumare pa je treba že preje pospraviti, ker jih drugače uniči slana. Kar je še zelenih paradižnikov, jih pustimo še na sončnem prostoru (na pr. na oknih), da pordečijo. Potem pospravimo rdečo peso in korenje v hladno, toda vendar toliko toplo klet, da ne zmrzneta. Ako pa imamo mnogo pese in korenja, spravljamo te pridelke v zasipnice kakor repo. To je zlasti priporočljivo za kraje, kjer je dolga zima z debelim snegom.

Proti koncu meseca oktobra spravljamo tudi ohrovt in zelje. V kletih se zelje in ohrovt drža dobro le, ako je klet hladna in zračna. Večino zelja pa itak navadno zribamo za kisló zelje. Moremo pa zeljnate glave prezimiti tudi zunaj na prostem in to na dva načina. Prvi način je ta, da izkopljemo globoke jame in nasadimo v nje zelje tako na gosto, da so glave tesno druga poleg druge. Preko glav položimo nato lesene letve, ki jih pokrijemo s slamo, smrekovimi vejami ali z listjem, ko nastopita mraz in zmrzlina. Pri drugem načinu pa izkopljemo po 1 meter široke in samo za lopato globoke jarke. Vanje postavimo zeljnate glave, katerim nismo odtrgali nobenih listov, s koreninami navzgor. Ko je jarek poln, ga pokrijemo s prstjo tako, da se vidijo samo korenine ter deloma štori iz zemlje. Ta zadnji način je zlasti priporočljiv za kraje, kjer ni zemlja preveč vlažna in težka, ampak bolj peščena in

rahla. Tako imamo lahko skozi celo zimo sladko zelje in svežo solato.

Malo pozneje spravljamo v klet korenine zelene. Ako bi bile te že zmrznjene, moramo počakati toliko, da se otajajo, ker zmrzle zelene ne smemo spravljati v klet. Ko spravljamo zelene listov ne odstranimo; najdaljše korenike nekoliko skrajšamo, liste pa za štiri prste visoko nad koreniko odrežemo. Zelene zakopljemo nato v prst, ki je nekoliko pomešana z drobnim peskom.

Ako imamo na vrtu tudi jagode, jih je treba ta mesec zadnjikrat opleti in okopati ter pri tem zakopati kalij in Tomaževo žlindro v zemljo. Potem je zlasti za mlade rastline zelo dobro, da jih obložimo z gnojem, kar jih varuje, da ne zmrznejo.

Preklje od fižola in paradižnikov je treba spraviti z vrta in jih shraniti na suhem kraju.

Prostor, kjer bomo hranili sadje, je treba prezračiti in osnažiti ter pospraviti police, kamor ga spravljamo. Do konca tega meseca je treba praviloma spraviti že vse sadje. Črviči, zanikrni ali nagniti sadeži pridejo na poseben prostor, ker jih kmalu porabimo. Kakor smo že zadnjič govorile, je treba s sadjem previdno ravnati, da se ne otolče. V ta namen pokrijemo police s papirjem ali slamo. Najboljše vrste nikoli ne smemo stresati, ampak z roko polagati na tisto mesto, kjer potem najdalje ostanejo.

Pozabiti pa tudi ne smemo cvetličnega vrta. V začetku meseca je treba posaditi čebulice tulp, narcis, hijacint in krokusa. Da imajo vse te dovolj varstva pred mrazom, jih je treba posaditi 15 cm globoko v mehko prst. Ako je pričakovati hudega mraza, je dobro, če pokrijemo te grede z vejami ali pa z listjem. Lončnice z oken je treba spraviti s prostega in jih postaviti na sončne police blizu okna, vendar ne na tak

kraj, da bi zmrznile. Na čim bolj svetlem kraju jih imamo čez zimo, tem boljše jih ohranimo za drugo leto. Tudi čebulice od dalj je treba spraviti. Dobro je, da jih sortiramo po barvi, ker na čebulicah spomladi ne bomo vedele, katera barve so.

Endivija, ki jo hočemo spraviti v klet, ne sme biti povezana. Koncem meseca jo ob lepem, suhem vremenu izrujemo in položimo v kletna tla, najbolje z glavo navzdol, da izteče vsa voda. Da se listi endivije pri tem ne umažejo, pogrnemo na tla vreče. Šele ko prično veneti listi, poravnamo posamezno rastlino kar se da tesno in jih tudi tesno, drugo poleg druge zasadimo v moker pesek. S tem, da smo jih pustile posušiti, zmo zabranile gnitje in imamo prav dolgo časa lahko to priljubljeno solato.

Kmetovalci

vprašujejo . . .

(Nekaj nasvetov na vprašanja)

Zatiranje podgan. T. R., M. — Vsako leto prihajajo zastopniki neke dunajske tvrdke in s pooblastilom okrajnega glavarstva polagajo strup proti podganam. Ali moram dopustiti, da ti zastopniki polagajo strup in moram plačati zato po 8 šilingov, moram dati k temu še mast, ni pa od tega nikakega pravega uspeha. Podgane strupa ne žrejo, pač pa je nevarnost, da pojedó strup male domače živali. Kupil sem past za dva šilinga in so se ujele tri podgane, strup pa jih ni pokončal. Kako je to urejeno?

Zatiranje podgan je urejeno z zakonom in, ako izda okrajno glavarstvo odlok o zatiranju podgan in z zatiranjem pooblasti neko tvrdko, je vsak posestnik ali najemnik stavbišč dolžan dovoliti polaganje strupa proti podganam. Ta obveza velja tudi za one, ki že sami na kakršen koli način zatirajo podgane. Izjeme namreč niso mogoče, ker je samo takrat mogoče računati na uspeh pri pokončevanju podgan, ako je strup položen v nekem okolišu povsod in istočasno. Ako bi bile izjeme mogoče, bi se veliko število posestnikov z napačnimi navedbami izognilo pokončevanju podgan. — Drugo pa je seveda vprašanje, ako zastopniki tvrdke, ki je pooblaščen s pokončevanjem podgan, to delo tudi vestno vršijo, kar je seveda bistveno važno za uspeh. Vprašanje je tudi, če zastopniki položijo strup tako, da ni nevarnosti za male domače živali. In še tretje vprašanje je, če zahtevana cena ni mogoče previsoka. Ne samo vi, tudi drugi se pritožujejo, da niso zadovoljni z akcijo za pokončevanje podgan. Ako so res kje kake nepravilnosti, naj prizadeti posestniki javijo to občinskemu uradu ali pa naravnost okrajnemu glavarstvu, ki je dolžno vsako tako pritožbo preiskati.

Plesniv sod. M. V., B. — Imam mal sod, v katerem sem imel žganje. Ta sod, ki ga bom jeseni spet potreboval, ima duh po plesnobi. Kako ta duh najlaže odstranim? —

Duh po plesnobi je odstraniti iz soda razmeroma težko. Zato je treba sodu najprej odvzeti dno, nakar sod s suho ščetjo močno odrgnemo, nato pa ga izperemo najprej s hladnim in nato še temeljito z vročim lugom iz sode. — Ako se je plesen že zajedla globoko v les soda, moramo sod izžgati. Ako prevlečemo nato tak sod z vročim voskom za sode, smo sod zavarovali vnaprej pred novo plesnobo. Seveda takih sodov, ki smo jih prevlekli z voskom, pozneje ne smemo več umivati z vročo vodo, ker bi se drugače vosek raztopil.

Plevel na stezah. T. J., D. — S kakšnimi kemičnimi sredstvi je mogoče zatreti plevel s koreninami vred na vrtnih poteh. Rad bi plevel tako uničil, da ne bi več rastei. Kako naj to napravim? —

Za zatiranje plevela na vrtnih stezah svetujemo uporabo 2—3% raztopine sredstva za zatiranje plevela „Quex“, ki ga dobite v vseh trgovinah, kjer prodajajo sredstva za uničevanje raznih škodljivcev. Za 100 m², to je 1 ar površine je potrebno 100 litrov te raztopine, ki jo napravite tako, da raztopite 2—3 kg sredstva „Quex“ v 98 litrih vode. Za zatiranje plevela na njivah, travnikih in vrtovih pa to sredstvo ni uporabno.

Družba sv. Mohorja v Celovcu

Družba sv. Mohorja v Celju razpuščena

Že večkrat je pisala „Koroška Kronika“ o družbi sv. Mohorja, spet je potrebno pisati letos o tej ustanovi, ko je izdala vlada republike Slovenije v Ljubljani odlok, da preide Družba sv. Mohorja v Celju v likvidacijo, t. j. da je ukinjena.

Ustanovitev in prvi početki Družbe

Za vse Slovence je bil znamenit dan 27. julija 1851, ko je več koroških rodoljubov v navdušenem oklicu naznanilo Slovincem, da se snuje „društvo za izdavanje in razširjanje dobrih knjig za Slovence“. Storili so to „s trdnim upanjem na Boga, na pravično in zlahtno našo reč, na ljudi dobrega srca in na slovenske domoljube“. To upanje jih ni varalo. Leta 1852. so izšle prve knjige.

Prava ustanovitelj družbe sv. Mohorja sta Anton Martin Slomšek, poznejši škof lavantinski, in pa Andrej Einspieler. Slomšek je hotel že leta 1845 ustanoviti društvo, ki naj bi izdajalo koristne in poučne knjige za ljudstvo. Dne 6. januarja tega leta je vložil prošnjo na ljubljansko vlado (takrat je spadala Koroška pod takozvani ilirski gubernij s sedežem v Ljubljani), toda prošnja je bila odbita. Na povabilo Slomška, ki je postal medtem škof v št. Andražu, sta prišla k njemu dne 19. aprila 1851 Andrej Einspieler in Franjo Zorčič, poznejši stolni prošt v Mariboru. Uspeh tega razgovora je bil oklic z dne 27. julija 1851, ki ga zgoraj omenjamo. Ta oklic so podpisali:

Andrej Einspieler, kaplan v Celovcu; Franjo Zorčič, spiritual semenišča v Celovcu; Jožef Rozman, kanonik v št. Andražu; Anton Janežič in Dragotin Robida, profesorja v Celovcu; Matija Majar; župnik v Gorjah; Balant Lesjak, župnik v Starem Dvoru (Althofen), in Gregor Sommer, učitelj v Borovljah. Denarno je podpiral društvo škof A. M. Slomšek. Celovška vlada je potrdila društvo 28. avgusta 1853.

Tako je Celovec postal takrat kulturno središče Slovencev. Društvo je imelo 1852. leta 785 članov. To število pa je padalo in je imelo društvo 1859. leta le še 263 članov, kar je tudi najnižje število. Tajnik in nekaka duša družbe je bil takrat profesor Anton Janežič. Ta je skupaj z Einspielerjem izdelal načrt za preosnovanje društva v cerkveno bratovščino. Tako je bila osnovana „Družba sv. Mohorja“, ki jo je kot cerkveno bratovščino potrdil papež Pij IX. z odlokom z dne 18. maja 1860. Od takrat je z neverjetno naglico začelo rasti število njenih članov, katerih je bilo leta 1860 že 1116, leta 1870 pa že 16.175. Zdaj je bil obstoj družbe zagotovljen. Od leta 1860 naprej je družba izdajala koledar in večernice proti plačilu enega goldinarja; knjige je urejeval Janežič. Leta 1872, ko je imela družba okoli 20.000 članov, je izredno pomembno. Tega leta je dobila družba lastno tiskarno, za katero je izdala deželna vlada v Celovcu dovoljenje z odlokom z dne 19. maja 1871. Takrat so bili v odboru družbe poleg Andreja Einspielerja še Anton Janežič, Lambert in Gregor Einspieler, dr. Jakob Sket in Jožef Apih.

Najuspešnejša leta

Leta 1890 je štela družba že okrog 48.000 članov. Prostora je imela družba na voglu Benediktinskega trga števil. 20. Vsi prostori pa so bili pretesni, treba je bilo novega doma. Odbor je kupil zato prostor na Vetrinjski cesti, kjer je stala stara Gegerutijeva hiša. Ta stoji še danes v ozadju Mohorjevega doma. Glavna stavba je bila gotova leta 1893; graditi je bilo treba na mestni jarek in dom stoji na globokih temeljih, kar je seveda stavbo zelo podražilo. Vendar pa jo je tako solidno delo mogoče rešilo pri bombardiranju Celovca med drugo svetovno vojno, ko so se sosednje hiše podrle, Mohorjev dom pa je ostal nepoškodovan. Dne 27. aprila 1894. je novi dom blagoslovil stolni prošt dr. Val. Müller, slovesno sv. mašo pa je v cerkvi sv. Duha, ki je veljala od reformacije sem za slovensko, imel prelat

Einspieler. Koledar za leto 1895 piše: „To je božje delo, Gospodov dan je to. To je božji blagoslov, ki neprenehoma iz nebes rosi na Družbo sv. Mohorja, ki ima namen podpirati pobožno, lepo obnašanje in ohranjevati katoliško vero med slovenskim ljudstvom“. Člani so to leto dobili za en goldinar šestere knjig: Zgodbe sv. pisma, Koledar, Sv. Jožef, Dularjevo živinorejo, Cilenškove rastline in Stritarjevo „Pod lipo“.

Ob vstopu v novo stoletje, leta 1900, je štela družba 78.596 članov in je to leto izdala 471.576 knjig. Družbo so vodili Lambert Einspieler kot vodja, Simon Janežič kot podvodja, blagajnik in ravnatelj tiskarne ter Jože Rozman kot tajnik. V širšem odboru pa so bili prof. Jože Apih, dr. Alojzij Cigoj, Jože Hribar, Janez Hutter, Anton Mikuluš in prof. dr. Jakob Sket. Leta 1904 je prišel v odbor dr. Lambert Ehrlich, leta 1906 msgr. Valentin Podgorc, leta 1908 dr. Franc Cukala, leta 1909 dr. Janko Brejc in dr. Franc Zeichen, leta 1911 dr. Franc Kotnik, leta 1912 dr. Valentin Rožič in leta 1913 dr. Martin Ehrlich.

Pred prvo svetovno vojno je imela družba največ članov leta 1911 in sicer 83.855, med prvo svetovno vojno leta 1915 pa samo 74.314. Nato pa je leta 1918 doseglo število članov vrhunec, namreč 90.512.

Naš zdravnik:

Aureomicin, nova čudovita zdravila

Komaj se je poleglo velikansko navdušenje nad iznajdo penicilina, že prihaja spet novo zdravilo v promet, ki v mnogih ozirih prekaša penicilin, darsiravno zadnji ni izgubil zaradi tega na svoji vrednosti, ker niti prvo, niti drugo zdravilo ne obvlada vseh bolezni kot nekakšno vsesplošno zdravilno sredstvo.

Kakor penicilin in streptomycin tako izhaja tudi aureomicin iz plesnobne glive, ki je zlatorumene barve. Odtod tudi njegovo latinsko ime. V Lederlejevih laboratorijih v Ameriki so po dolgih in napornih znanstvenih proučevanjih pred tremi leti dognali, da ta, do tedaj nepoznana „zlata“ gliva uniči več nego petdeset raznih vrst smrtonosnih bakterij. Poskusi na živalih so dognali, da more aureomicin ozdraviti živali, okužene po pneumo-, strepto- in stafilokokih. To so tri vrste najbolj znanih in nevarnih bakterij, od katerih mnoge tudi penicilin uniči, toda le v velikanskih dozah in samo potom vbrizga (injekcije), medtem ko aureomicin deluje hitreje in sigurnejše brez injekcij! Že to dejstvo, da ga dajemo lahko notranje, skozi usta in želodec, je za bolnika izredne važnosti, ker se mu ni treba bati čestih in včasih sitnih vbodljajev v kožo ali meso. Poleg tega pa si bo bolnik prihranil marsikateri obisk zdravnika, ker bo lahko jemal zdravilo sam, kakor hitro mu ga je zdravnik predpisal.

Še nekaj je, kar daje aureomicinu prednost pred drugimi zdravili. Akoravno penicilin uničuje mnogolične in smrtonosne bakterije, je vendar brez vsake moči pri onih težkih boleznih, ki jih povzročajo takozvane riketsije (povzročevalci nekih nalezljivih bolezni) in virusi, ki so tako majceni, da jih moremo spoznati samo skozi posebne, za to izgrajene ultramiskroskope. Te kužne bolezni nastopajo v tropičnih krajih po imenom malaški legar in pegavečeva vročica, ki jih prenašajo na človeka neki klošči.

Akoravno je uničevalna sila aureomicina tako mogočna kakor dosedaj še nobena druga, je pa vendar brez vsake škodljive posledice za bolnika, ki bi jo lahko le-ta pretrpel s tem zdravljenjem. Dognali so, da lahko prenese človek celo četrtino funta tega zdravila brez vsake motnje. In pokazalo se je obenem, da je učinek proti mnogim zahrbtnim boleznim pri ljudeh še bolj iz-

Med obema vojnama

Po prvi svetovni vojni so bili Slovenci razdeljeni na tri države: Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo. To je bilo usodopolno tudi za Družbo sv. Mohorja, ki ni mogla več delovati iz Celovca za vse Slovence. Krive so bile temu politične in gospodarske razmere. Družba sv. Mohorja je bila razdeljena na tri družbe: Družba sv. Mohorja na Prevaljah in pozneje v Celju za Slovence v Jugoslaviji, Družba sv. Mohorja v Gorici za Slovence v Italiji in Družba sv. Mohorja v Celovcu za Slovence v Avstriji. — Družba sv. Mohorja v Celovcu ni izdajala knjig, imela je samo premoženje v nepremičninah, bil pa je v Celovcu še stari odbor, medtem ko so postavili v Celju in v Gorici posebne nove odbore. Koledar in knjige za leto 1921—1928 so izšle na Prevaljah, od leta 1929 do leta 1941 pa v Celju. Te knjige so bile tudi za člane na Koroškem. Odbor v Celovcu je prodal hišo na Benediktinskem trgu 20 in je dal izkupiček v Celje. Celjska Družba je tudi dobila tiskarske stroje in vso zalogo knjig.

Seveda je zaradi teh razmer po prvi svetovni vojni število članov izredno nazadovalo. Leta 1919 je imela Družba sv. Mohorja še 59.947, leta 1920 pa samo še 43.608 članov. Še naprej je padalo število članov na 38.093 v letu 1925, nato pa je spet polagoma rastle

do druge svetovne vojne.

Leta 1929 so škofje v Celovcu, Ljubljani in Mariboru po prizadevanju dr. Lamberta Ehrlicha odobrili nova pravila, s katerimi se odbor v Celovcu prizna samostojnost, a nad družbama v Celovcu in v Celju ostane neko skupno nadzorstvo. Goričani pa so si Družbo sv. Mohorja popolnoma sami na novo ustanovili in tudi niso dobili od družbe v Celovcu nikakega premoženja.

Med drugo svetovno vojno je od leta 1941 do leta 1945 prenesla celjska Družba sv. Mohorja svoje delovanje v zelo omejenem obsegu v Ljubljano, kajti vse premoženje v Celju so nacisti zaplenili, veliko večino knjig pa uničili.

Celovec spet središče družbe

(Po drugi svetovni vojni.)

Po drugi svetovni vojni je bilo razdejano še večje kot po prvi svetovni vojni. To razdejavanje je prizadelo vse narode Evrope, še prav posebej pa Slovence, ki so sedaj razdeljeni kar na pet držav in jih razen tega še velik del živi pod silnim pritiskom komunističnega režima odstran železnega zastora.

Razumljivo je, da je vse to tudi vplivalo na Družbo sv. Mohorja. Družba v Celju je prišla popolnoma pod vpliv komunističnega režima v Ljubljani ter je morala zato delovati proti svojim pravilom, ki so ostala še vedno ista. Po določilu § 1. postav in vodil Družbe sv. Mohorja je namreč namen družbe še vedno tak, kakor je bil ob njeni ustanovitvi: „Vzgajati slovensko ljudstvo v smislu katoliških prosvetnih načel, podpirati pobožno, lepo obnašanje in ohranjevati katoliško vero.“

Vodstvo Družbe sv. Mohorja v Celovcu zato nikakor ni moglo mirno dopustiti, da bi med njene člane širila knjige Družba sv. Mohorja v Celju. Te knjige so namreč večkrat zelo dvomljive vsebine, ki večkrat popolnoma nasprotujejo namenom družbe. Zato je odbor v Celovcu sklenil, da bo za svoje člane izdajala Družba sv. Mohorja knjige v Celovcu in je zaprosila za tiskarsko obrt. Dne 28. novembra 1947 je deželna vlada v Celovcu izdala Družbi sv. Mohorja v Celovcu tiskarsko obrt. Za leto 1948 in za leto 1949 je izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu za svoje člane koledar in večernice. Po pravilih Družbe je bil izvoljen popolnoma nov odbor in Družba se je popolnoma osamosvojila ter nima nič več skupnega z Družbo sv. Mohorja v Celju.

Po naročilu komunistične vlade, ki je imela v odboru Družbe sv. Mohorja v Celju svoje zastopnike, je bila izvedena preosnova te družbe. Družba je bila deljena namreč na dva dela. Tiskarno in vse premoženje družbe je prevzela „Tiskovna in produktivna zadruga Družbe sv. Mohorja v Celju“, ostala pa je še kot bratovščina Družba sv. Mohorja, ki je imela svoje člane, toda je brez vsakega premoženja in zato tudi brez možnosti izdajati knjige po pravilih Družbe.

V zadnjem času je, kot smo poročali že v začetku, odredila vlada likvidacijo „Tiskarne Družbe sv. Mohorja, tiskovne in produktivne zadruge v Celju, z. z. o. j.“ in morajo vsi upniki in dolžniki prijaviti svoje terjatve in dolgove likvidacijskemu odboru najkasneje do 15. oktobra 1949, nakar bo v kratkem likvidacijsko postopanje zaključeno — („Slovenski poročevalec“ števil. 205 z dne 1. septembra 1949). Tako bo Družba sv. Mohorja v Celju prenehala delovati.

Tako preide spet — kakor pred 100 leti — delo Mohorjeve družbe v smislu njenih pravil v celoti na Družbo sv. Mohorja v Celovcu. Zato je dolžnost vseh slovenskih katoličanov, kjer koli prebivajo, zlasti pa oni na Koroškem, da postanejo člani Družbe sv. Mohorja v Celovcu. In kakor je napisano v koledarju za leto 1895, tako si upamo napisati tudi spet danes: „To je božje delo in božji blagoslov naj neprenehoma iz nebes rosi na Družbo sv. Mohorja, da bo mogla v čim večji meri izpolnjevati svoj glavni namen, ki je, ohranjevati katoliško vero med slovenskim ljudstvom.“

(Nadaljevanje na 8. strani)

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

GLOBASNICA

(Blagoslovitev zvonov)

Že v zadnji številki „Koroške Kronike“ smo poročali o novih zvonovih, ki smo jih v nedeljo 25. septembra pripeljali v slovesnem sprevedu s kolodvora v Pliberku v Globasnico. Zvonove smo lepo pozdravili, niso pa še blagoslovljeni.

To slovesnost bomo opravili v nedeljo 16. oktobra. Zjutraj ob 7. uri bo prva sv. maša, ob 9 uri bo slavnostni nagovor in nato slovesna peta sv. maša, nakar bo blagoslovitev zvonov. Slovesna sv. maša bo ob lepem vremenu na prostem.

Vse prijatelje in znance vabimo k lepi in redki slovesnosti posvečenja zvonov prihodnje nedelje v Globasnico.

RUDA

V Gorenčah pri posestniku Francu Plešivčniku je v službi Herman Mežgoj, ki je večkrat vozil s traktorjem. Tako je peljal tudi v petek 7. oktobra zjutraj malo po osmi uri v smeri proti Rudu. Z njim je bil še posestnikov sin Fric.

Ko je privozil traktor do mostu preko potoka Golovice, je zaradi prevelike brzine, s katero je traktor vozil, izgubil na ovinku vozač oblast nad vozilom, ki je zavozil v ograjo mosta. Nesreča pri tem ne bi bila velika, če ne bi hotel slučaj, da je ravno takrat, ko je privozil traktor na most, šla preko mosta žena tesarskega mojstra Barbara Čebular iz Lipice. Ko je traktor zavozil preko mosta v potok Golovico, je potegnil s seboj še nesrečno ženo, ki je dobila precej močne poškodbe na prsnem košu in na obrazu oziroma nosni kosti. Oba vozača, ki sta s traktorjem treščila preko mosta v potok, sta ostala nepoškodovana.

SEKIRA OB VRBSKEM JEZERU

Kašnikova gospodinja Marija Janeževa je preživela ponoči od četrta na petek dne 30. septembra precej strahu. Janeževa je vdova in pri hiši ni dosti ljudi; pač pa leži hiša ob cesti, kjer je vedno nekaj prometa.

Ko je ta večer že vse spalo, je začel fajati pod oknom mali domači psiček, ki je prenočeval zunaj hiše. Gospodinja se je prebudila, prepričana pa je bila, da psiček laja nad kako tujo mačko ali nad kako drugo zverjo. Psiček pa je lajal kar naprej. Ko ni bilo miru, gospodinja vstane in vžge električno sve-

tilko, ki sveti na dvorišče. Trenutno je bilo vse tiho. Janeževa gre iz spalnice v drugo večjo sobo in se silno prestraši, ko zagleda pred svojo omaro tujega človeka, ki je s kolom izvil železno mrežo na oknu ter tako skozi okno zlezl v sobo. Ko je tat zagledal gospodnjo, je zbežal takoj pri oknu ven. Seveda si gospodinja ni upala zasledovati „ponočne gosta.“ Kmalu nato je sporočila dogodek orožnikom v Ribnici, ki pa tudi niso ponoči vedeli, kje naj vlomilca iščejo.

Orožnika sta se zjutraj vrnila k Janeževi, da bi mogoče našla kako sled. Škode tat ni napravil, za tisto ni imel časa, ker je bila hiša po malem psičku dobro zastražena. V prvih letih po vojni je bilo še nekako umljivo, da so se kar vrstile razne tatvine. Zdaj pa je že manj tujcev v deželi. Verjetno prihajajo tatovi na južni breg jezera od severne obale. Zato bi bilo mogoče priporočljivo, da od časa do časa ponoči s pomočjo manjšega žarometa pregledajo tudi jezersko gladino. Gospodarji pa naj pogledajo, so li mreže v oknih trdnice in kjer so zrahlane, jih bo treba ponovno zabetonirati.

GREBINJ

Letošnja rožnenska nedelja je bila pri nas spet nekaj posebnega. Bila je zahvala za opravljeno dobro žetev in za spravljeno letino. Slovesnost smo opravili s sv. mašo in z zahvalno pesmijo, pri tem pa je pel ojačen mešani pevski zbor. Gotovo je bila sv. maša osrednja točka naše zahvale, zanimivo pa je bilo nekaj drugega; to, kar smo gledali lani prvič in letos drugič. To moramo zato posebej sporočiti bralcem naše „Kor. Kronike“. Pri nas v Grebinju imamo redovnice, sestre križarskega reda. S. Štefanija Kulterer (doma iz Grabštajna) nam je napravila letos v cerkvi celo razstavo poljskih in vrtnih pridelkov ter raznih gospodarskih in gospodinjinskih izdelkov. To pa je gotovo nekaj posebnega: na rožnensko in obenem to na zahvalno nedeljo privedi nekako razstavo vseh pridelkov v cerkvi in tako priznati, da je ves blagoslov pridelkov dar dobrote božje.

Oltarji so bili vsi v cvetju in zelenju, okrašeni s cveticami, kolikor jih premore še ta jesenski čas. V sredi med stranskima oltarjema je bila postavljena 2 m dolga miza, vsa obložena z najlepšimi pridelki, v sredi pa je gledal

Zveličar s križa na te božje darove. Na mizi je bilo pecivo, šartelj, jabolka, hruške, grozdje in razna zelenjava. Tam je bila razna mesnina in slanina, presno in kuhano maslo, jajca, mleko in skuta, orehi in skledica strdi, v sredi pa velik venec iz samega najlepšega klasja. Pred mizo na klopici so bile razne vrste žita in vrste moke in zdroba ter končno krompir. Edino repe ni bilo, najbrž v znamenje, da je letos zelo slabo obrodila. — V dolgi vrsti v obeh klopah ob velikem oltarju so bili obešeni v dolgi vrsti fižolovi stroki in koruzni storži. Z vrha, s polic teh klopi, pa so se svetila najlepša jabolka in hruške. Posebno pozornost so vzbujale velike, visoke ter trde in težke glave. Visoke in široke so bile glave sončnic z belim, sivim in črnim zrnjem. Debele so bile čvrste zeljate glave, trde in težke pa so bile buče. Tudi mi imamo včasih trde glave, toda hvala Bogu, niso pol tako debele in težke, kakor pa smo jih videli na cerkveni razstavi v grebinjski cerkvi. Največja je bila taka, da je skoraj ni bilo mogoče vzdigniti. Teža priča, da ta buča ni prazna.

Vse te dobrote božje, ki so bile razstavljene v cerkvi, so bile darovane Bogu in jih je cerkveno predstojništvo oddalo v občinsko ubožnico.

LEPENA

Leto se nagiblje h kraju. Žito imamo pod streho, tudi otavo smo pospravili in to še prav lahko, ker je tako lepo vreme. Žito je bilo prav lepo, čeprav nas je še v maju sneg obiskal. Kruha bo, hvala Bogu. Tudi repica (krompir) je kar lepa, še sadja bo precej, tako da se bo že kaj dalo napraviti tudi za žledodne krče; največ sadja pa pri nas posušimo, ker nam tako še največ odleže. Češenj smo pa letos imeli toliko kakor že več let ne. Živino smo tudi prignali s planin, prav lepo se je naredila in obredila, brez večjih nesreč in izgub, le Vajdlu je poginil en plemenski bik za volčičem.

Dne 15. avgusta nas je obiskala precejšna povodenj, voda je razdrila precejšen del ceste, tako da je bila gornja Lepena za nekaj časa odrezana od prometa. Sedaj je že vse popravljeno. Na novo so postavili tudi Nančin ter Gobančev most, katerega je prelomil tovorni avto. Ta most bi bil tudi sicer že zdavnaj potreben obnove, ker se je bilo vedno bati nesreče. Samo tabla z napisom: „S težkim vozom čez most voziti samo na svojo odgovornost,“ — ne zadostuje. Podrtih mostov na noče biti konec. Prejšni teden je z lesom težko natovorjen traktor polomil Miklavov most, tako da bo moral tudi ta biti nov. Strašno je razdejala voda pot med Kukežem in Potočnikom, kjer poti zaradi nakopičenega lesa niti takoj popraviti ni mogoče; tako Koprivničani še

vedno ne morejo z vozovi v Kaplo, s „cakrli“ pa že pridejo.

Zenimo se toliko kot nič čeprav je dosti kandidatov in kandidatinj. Umrli je Šejnova stara mati v starosti 86 let; naj počiva v miru! Storklja pa je bila letos pri nas kar pridno na delu. Kadar bo kaj novega pri nas, se bomo pa zopet oglasili.

ŠTEBEN PRI PLIBERKU

Vse mine, pravi pesem: rožice, ptičice, hladni potok, utica zelena, deklica na vrtu in pevec veseli.

Odbilo je zlato, lepo in čisto srce. Položili smo konec meseca septembra komaj 37 let staro Gojerjevo Julko v grob. Imela je že dolga leta bolezen na pljuči. Bila je več mesecev v bolnišnici, a bolezen je bila neozdravljiva.

Rajna je bila zvesta članica tretjega reda sv. Frančiška ter vse svoje življenje svetel zgled lepega krščanskega življenja. Utrnila se je zvezda iz vrst tretjega reda ter podala v neskončno večnost. Imeli smo jo vsi prav radi. Zivela je lepo krščansko, tako da si jo lahko vsako dekle stavi za zgled, zlasti pa udje III. reda.

Svoje junaštvo je na najlepši način pokazala s potrpežljivim prenašanjem hudih bolečin, ki jih ji je poslal Gospod.

Naj v Frančiškovi družini v nebesih uživa svoje plačilo!

Mine, bralec, mine čas,
kmalu pride smrt po nas!

OD TU IN TAM

Zadnje tedne, posebno pa še zadnje dni je dobilo uredništvo „Koroške Kronike“ številne dopise, ki govorijo o volitvah in opisujejo volivni boj. Razumljivo je, da so se tudi bralci „Koroške Kronike“ zanimali za volitve poslancev v državni in deželni zbor. Saj je izvajanje volilne pravice ena najvažnejših državljanskih pravic in so svobodne volitve najboljši dokaz in najboljši izraz prave demokracije. Morajo pa bralci „Kor. Kronike“ razumeti, da se naš list ni mogel naravnost spuščati v volivni boj.

„Koroška Kronika“ je list, ki ga izdaja britanska obveščevalna služba za koroške Slovence in to za vse koroške Slovence brez ozira na njih politično opredeljenost. Izid volitev je pokazal, da koroški Slovenci niso združeni v eni sami politični stranki, ampak so pripadniki več političnih skupin.

Zato naj nam bralci „Koroške Kronike“ oprostijo, da volivnih dopisov nismo priobčili, ker bi se morali s tem opredeliti za eno ali drugo stranko. — Sedaj so volitve za nami, o izidu volitev pa poročamo na drugem mestu. Spet bomo šli vsak na svoje delo, politično delo pa bomo prepustili onim, ki jih je narod za to pooblastil z večino glasov.

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izviran roman)

29.

Tisto nedeljo, ko je videl Minčinega otroka, je vstal v Ulešu greh, ki ga je vse skozi tiščal nazaj. Sovraštvo do Jerčev je zamorilo poslednje predsodke, ki so zdaj s podvojenjo silo vstajali na dan.

Ne Jerče, svojega otroka je ogoljufal za tistih deset tisočakov, ki jih ni vrnil, kakor je obljubil. Najmanjšega je ogoljufal, Minčino kri, Aleška, ki je kobalc med Minco in Alešem.

Ta misel je Uleša pritislila k tlom. Ko bi vsaj otroka ne videl. Zdaj nima miru.

Včasih sredi noči vstane otrokov obraz iz teme in drobne ročice se stegujejo proti Ulešu kakor v prošnjo.

Uleš ne ve, ali zase ali za Minco.

Samota v globeli je vsak dan težja.

*

Jerča je sovraštvo do Sebenaka vsega prevzelo. V mlin je komaj še kdaj prišel. Delo je prepuščal Lojzetu.

Kmetje so koj videli, da fant ni Vorenc. Nikdar ni bilo v pravem času zmleto in tudi merica je bila včasih večja, kakor bi smela biti.

Vorenc je bil slep za vse. Stroški, ki so se grmadili, so ga navdajali z divjo jezo.

Sebenak ni popustil.

Marjete skoraj ni bilo domov. Jerčevka je bila skoraj vsak dan pri Krničarju. Reva se ni imela kam deti. Doma kar ni imela obstanka. Lojz je v mlinu gospodaril po svoje, Vorenc je letal v Kranj in okoli prič, res pravi pekel. Polona pa še od daleč ni bila podobna Marjeti. Prav kot Vorenc. Zadržena in pristujena, da se Bogu usmili.

Poraz je Jerča peklil, da se je nazadnje odločil za poslednji korak.

Poklical je Golca in Stegnarja k sebi. Sedeli so v kamri in Jerč je s plašnimi očmi ošinil zdaj Golca, zdaj Stegnarja.

Nalil je kozarec. Ni vedel, kako bi začel.

„Sebenak ne popusti“, je dregnil nazadnje kar v sredo.

Golec in Stegnar nista vedela, kako bi prav rekla.

„Nerodno je“, je nazadnje dejal Stegnar.

„Toda pravica je na moji strani“, pritrkuje Jerč s kozarcem ob mizo.

Golec se ni upal upreti trditvi.

„Napak bi ne bilo, ko bi se nekako spravila,“ se je utrgalo iz Stegnarja. „Tudi za pričo je težko. Sam veš. Zamera sem, zamera tja, drugače pa govoriti ne moreva.“

Jerčeve oči se stisnejo.

„Lahko bi se postavila bolj na mojo stran. Dobro vesta, da sem pokazal v

ostrino proti kotu. Moj delež torej ni mogel zadeti močvirja.“

Golec se nemirno zgane.

„Tudi Kacon takrat močvirja ni omenil.“

„Ta ima parcelo tako, da se močvirju ne more ogniti. Ravno po sredi.“

„Za močvirje pa le ni nič rekel. In vidiš, da so na sodišču bolj zato, da bi se močvirje delilo med vaju. Najbolj prav bi bilo.“

Stegnar pomaga Golcu.

„Vidva bi mi lahko pomagala. Ne bilo bi zastoj. To lahko vesta.“

„Proti sebi ne moreva pričati,“ udari Golec. „Tudi za naju je težko,“ mu pritrudi Stegnar.

„Vsi ste bolj na Sebenakovi strani,“ je ujaljen Jerč.

„Na nobeni“, se zdi za malo Stegnarju. „Neumno se pa to pravdanje že obema zdi.“

Ločili so se v neki tihi jezici.

Jerč se je boril naprej.

Do poletja je zgubil skoraj že polovico kmetov. Po vasi so že kar na glas govorili:

„Se pozna, da se Jerč pravda. Pri meri že.“

Toda Jerč vidi samo še Sebenaka.

*

Koj po Svečnici je Andrej odšel s Petrom in Franco v Kranj k zdravniku. Ni imel miru. Prepričati se je hotel posebno zavoljo Petra.

Ko je bil pregled končan je Andrej stopil k zdravniku. Za Francko torej ni rešitve.

Pa Peter?

Bolezen je prerasel. Na hrano naj gleda in na zrak. Andrej je bil vesel in zalosten hkrati.

Morda ne bi toliko silil zavoljo zdravnik, da ni govoril z Žagarjem v Dupljah. S hčerjo se je odpravil v Ameriko. Pol grunta je bilo, domačija lepo na varnem in hiša skoraj nova.

Vse noči je mislil Andrej samo na Žagarja. Na bratovo pismo še čaka.

Očetova pravda ga je žgala kot sam ogenj. Stroški rastejo, denar kar leti od hiše. Andrej čuti, da dolgo ne bo. Morda dve, tri leta. Kaj bo potlej? Peter je plašen, Zimovka pa skrbna kot sam zlođej. Vdal se bo in ostal za strica pri hiši.

Sebenak seka že najlepše parte gmajn. Vse za pravdo. In gmajne so denar za hišo.

Jerč in oče, oba sta se zagrizla v pravdo, kakor da je od nje odvisno njihju življenje.

Andrej misli na Žagarjevo zemljo.

Deleže jim mora oče izplačati v denarju, če tako zahtevajo. Zavoljo cene se je z Žagarjem že pogajal. Še nekaj bi ostalo od dot.

Kosila sta Andrej in Peter to poletje še doma. Ko sta kosila na graščinski parceli, sta močvirje zopet pustila na miru. Bičevje se je poroglivo zibalo v vetru.

Koj po košnji je Žagar dobil pismo.

(Dalje prihodnjič)

Radio

Celovec

Opozorilo! Vodstvo slovenskih radijskih oddaj sporoča vsem cenjenim poslušalcem, da se je čas slovenskih radijskih oddaj od 2. oktobra naprej spremenil. Nov čas oddaj je sledeč:

NEDELJA, 16. oktobra:

7,15—7,30 Jutranji pozdrav: glasba in petje.

13,30—14,00 Slovenske narodne pesmi.

PONEDELJEK, 17. oktobra:

9,00—9,30 Glasbeni pozdrav — Zanimivosti — Glasbeni vložek — Pouk slovenščine — Slovenska pesem.

TOREK, 18. oktobra:

9,00—9,30 Jutranji pozdrav — Poročila — Glasbeni vložek — Gospodarsko predavanje — Slovenska pesem.

SREDA, 19. oktobra:

9,00—9,30 Glasbeni pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Deset minut za gospodinje — Slovenska pesem.

ČETRTEK, 20. oktobra:

9,00—9,30 Jutranji pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Pouk slovenščine — Slovenska pesem.

15,00—15,15 Narodne pesmi.

PETEK, 21. oktobra:

9,00—9,30 Glasbeni pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Zdravniško predavanje — Slovenska pesem.

SOBOTA, 22. oktobra:

9,00—9,30 Jutranji pozdrav — Poročila — Glasbeni prehod — Pregled tiska — Slovenska pesem.

Najboljše

modno blago
in perilo

Grüner

Celovec - Klagenfurt
Burggasse

Radio Schmidt

Prodaja - popravila
žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC - Klagenfurt

Bahnhofstraße 22 - Telefon 29-48

G. FRICK

železo kovine, stroji

CELOVEC - Salmstraße 7, Tel. 14-96

Nakup starega železa, kovin, cunji, kosil
Prodaja železja vseh vrst

Aureomicin - novo čudovito zdravilo

(Nadaljevanje s 6. strani)

nost, kar od sedaj naprej lahko ozdravi vsak hišni zdravnik v nekaj dneh... In tako se je zgodilo, da so lahko ozdravili to kužno bolezen, predno je znan povzročitelj sam.

Kakor že omejeno, tudi aureomicin ni zdravilo za vse težke bolezni. Pri jetiki nima tistega uspeha, kot ga ima streptomycin. Tudi pri otročji paralizi (poliomyelitis), legarju, influenci, steklini in ošpicah je njegova, drugače tako uničevalna sila brez vsakega zdravilnega učinka! In vendar je aureomicin danes najbolj obsežno zdravilo, ki se z uspehom bori proti raznim mikrobov ali bakterijam oziroma virusom.

V nekem kraju je obolelo osem novorojenčkov na okuženju z bacili — stafilokoki. Ko niso mogli s sulfonamidi in penicilinom ničesar opraviti, so uporabili aureomicin. In glej, vseh osem dojenčkov je ozdravilo, med njimi tudi eden, ki je bil proglašen že za zgubljenega, ker je imel absces (tvor) v pljučih.

Zdravniki ameriške univerze Harvard so ugotovili, da ima zauživanje aureomicina, po kar kapsul na dan, pri pljučnici, povzročeni po takozvanih pneumokokih, ravno isti učinek, kakor ga ima penicilin, ako ga vbrizgamo v milijonskih enotah. Pri mnogih in nevarnih kužnih boleznih so uporabljali z dobrim uspehom aureomicin, kjer poprej sulfonamidi in penicilin niso imeli nobenega učinka.

Posebno nevarni mikrobi so čestokrat takozvani enterokoki, ki gospodarijo in šarijo po črevesih in se prerinejo včasih skozi srce ali pa možgane in s tem povzročijo smrt. V nekem slučaju, kjer je vsled takšnega povzročitelja nastalo vnetje možganske mreže, so z aureomicinom dosegli popolno ozdravljenje.

Kako sitno in nadležno je bilo poprej laboratorijsko preiskovanje bolnika s pljučnico, predno so mogli ugotoviti, da li je povzročitelj Friedländerjev bacil, pneumokok, riketsije ali virus takozv. papagajevе bolezni. Danes ne bo več treba teh nujnih preiskav, v kolikor se tiče načina zdravljenja. Zadostuje ugotovitev, da je bolezen pljučnica katere koli vrste — in že je aureomicin pri roki kot pravilno in učinkovito sredstvo!

Neke vrste tropska griža, ki velja kot najbolj razširjena kužna bolezen črevesja, je danes — po srečni iznajdbi aureomicina — že lahko ozdravljiva bolezen. Enako tudi akutna in kronična vnetja čelnih votlin, okužbe kože, razni ekcemi in celo odprte noge vsled krčnih žil. — Pri vseh teh se je aureomicin izkazal kot zelo dobro sredstvo.

Kakor poroča Dr. Pavel A. O. Leary (na kliniki Mayo v Ameriki), so dosegli z aureomicinom jako lepe uspehe pri zdravljenju sifilisa in, ker so enake uspehe javile tudi druge bolnice, je veliko upanje, da bodo v bodoče to bolezen lažje ukrotili, kar bo za srečno bodočnost človeštva velikanskega pomena. Seveda naj bo tudi tu načelo, da se naj bolnik javi pri zdravniku takoj po okuženju. Dr. —t—

Pri nekaterih bolnikih so se po zauživanju aureomicina pojavili neki neprijetni občutki, včasih tudi povračanje. Pri takih priporočajo, da jemljejo istočasno aluminijev hidroksid, ki odpravi oziroma prepreči take motnje.

Bližja bodočnost bo pokazala prave sadove te iznajdbe, ki utegnejo biti še učinkovitejši in še bolj obsežni. In kakor so nam sulfonamidi, penicilin in še nekatera protibiotična sredstva prinesla v zadnjih letih obilo blagoslova, tako upamo tudi, da bo aureomicin zavzel v medicini morda še odličnejše mesto. Ravno tako smo prepričani, da ni več daleč oni čas, ko se bo pojavilo tudi pravo in učinkovito sredstvo proti otročji paralizi in raku, dvoje najhujših bolezni za današnje človeštvo!

Dr. C. L.

Gledališče

Začetek predstav ob 20:30

15. oktobra: Othello. Prosta prodaja. Abonma po izbiri.
16. oktobra: Cigan baron. Prosta prodaja. Abonma po izbiri.
17. oktobra: Koncert Glasbenega društva. (Jäger, Richard Strauss, Beethoven).
18. oktobra: Sveta Ivana. Red C. — Abonma po izbiri.
19. oktobra: Cigan baron. Zaključena predstava za Delavsko zbornico.
20. oktobra: Sveta Ivana. Red C. Abonma po izbiri.
21. oktobra: Dunajčanke (Wienerinnen). Premiera. Red A.
22. oktobra: Cigan baron.
23. oktobra: Dunajčanke.

MALI OGLASI

Hiša z vrtom naprodaj v Radigundi pri Rudi. — Ponudbe poslati na naslov uprave „Koroške Kronike“. 512

Državno izprašana dipl. dentistka HELENA GALLE ordinira od 9.—12., izven tega časa na poziv, tel. št. 36—20. — Celovec, Gabelsbergerstrasse 15/I — avtokolodvor. Za vse bolniške blagajne. 514

TRGOVCI Z LESENO ROBO, POZOR!

Na zalogi imam še 150 sit za gospodinjstvo 7, 8, 9 in 10 palcev (col) premera in sicer 75 kom z gosto mrežo, 75 kom. pa s srednjegosto mrežo. Vse solidno izdelano. — Cena po 3 šil. komad franco Spittal. Prodaja po dogovoru. — Miklavčič Lovro, D. P. C., B. 9, p. Spittal/Dr. 513

Beri in širi

„Koroško Kroniko“!

Oblačila

za
dame, gospode
in otroke
elegantno in poceni
pri

Waldner

Celovec - Klagenfurt
10.-Oktober Straße 2 - Tel. 22 73

FILME

DOBITE PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

Razpošiljanje po pošti

Dodelitev živil za 59. dodelitveno dobo

Vsi potrošniki (tudi na dodatne nakaznice) dobijo na živilske nakaznice za 59. dodelitveno dobo na posamezne odrezke one količine in one vrste živil, ki so na teh odrezkih označene.

Razen tega dobijo potrošniki še:

Moke za kuho: po 1100 gramov za vse starosti vključno krušne nakaznice za samooskrbovalce na odrezke 1 in 2 živilskih nakaznic, ki imajo oznako „Mehl“ (moka).

Sladkorja: po 640 gramov za vse skupine starosti na odrezke 1 in 2 živilskih nakaznic, ki imajo natisnjeno oznako „Zucker“ (sladkor).

Mesa: po 50 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fleisch“ (meso) 1E, 2E, 3E, 4E, 1 Jgd, 2 Jgd, 3Jgd in 4Jgd. — Po 100 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fleisch“ (meso) 1 Klst in 2 Klst.

Maščobe: po 100 gramov na odrezke živilskih nakaznic z oznako „Fett“ (maščobe) 1E 2E, 1 Jgd, 2 Jgd, 1 K.

Na male odrezke, ki veljajo za 50 gramov kruha, je mogoče dobiti belo pecivo ali pa moko za kuho v razmerju 100:75.

Naročilne listke za mleko naj oddajo potrošniki v začetku 59. dodelitvene dobe v poljubni prodajalnici mleka.

Obroki polnomastnega (svežega) mleka so:

Za otroke do treh let dnevno po ¾ litra, za otroke od treh do 12 let dnevno po ½ litra, za mladino od 12 do 18 let dnevno po ¼ litra, za noseče in doječe matere dnevno po ½ litra.

Na dodatne nakaznice je mogoče dobiti:

Moke za kuho: po 400 gramov na odrezke I in II dodatne nakaznice za zaposleno mladino kakor tudi na odrezke z oznako „Mehl“ (moka) 1-A, 2-A, 1-S, 1-Sst, 2-Sst, 1-M in 2-M.

Kinder FOTO Ella Petrykiewicz
FOTOGRAF

BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:
Postgasse 3, Tel. 49.36

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG.

na roko vozlanih in žametnih (velournih) preprog ter tekačev. Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

Bacve, lake, emajle, laneni ficnež,
slikarske in pleskarske potpisovine

kupite naj-
bolje pri

PETER DE CILLIA
FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:
Celovec - Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38